SPÓŁDZIELCA

ORGAN DLA SPÓŁDZIELNI W GENERALNYM GUBERNATORSTWIE

Prenumerata kwartalna zł 7.50 plus opłata za dostawę wzgl. za przesyłkę pocztową. Ukazuje się 10 i 25 każdego miesiąca. W wypadku wyższej siły czy innych wpływów wydawnictwo nie ma obowiązku dawać odszkodowania.

Warunki ogłoszeń: wiersz 1 mm wysoki i 21 mm szeroki 60 gr. Pismo podstawowe Nonpareille, szpalta tekstowa 1 mm wys. i 80 szerok. zł 8.80. Zniżone ceny ogłoszeń według Cennika Nr. 1. Adres: Wydaw. Rolnicze, Krakau, Glatzer Str. 48.

Telefon Nr. 116-79 i 116-80.

Nr 2 — 25 stycznia 1943 r. — Rok III

Struktura i organizacja L. Z.

Podjęta przez władze niemieckie organizacja wyżywienia i rolnictwa, której centralną placówką w Generalnym Gubernatorstwie jest Landwirtschaftliche Zentralstelle (Centralny Urząd Rolniczy) oparła się przede wszystkim na istniejącej sieci spółdzielni rolniczo-handlowych, mleczarskich i przetwórstwa produktów rolnych.

Poniższy artykuł p. dr. Stedinga, członka zarządu LZ podajemy w tłumaczeniu, jako zawierający motywy, które zadecydowały o oparciu się przez władze niemieckie o podbudowę spółdzielczą.

LZ (Centr. Urząd Rolniczy) został powołany do życia dnia 20. I. 1940 przez trzecie rozporządzenie wykonawcze do rozporządzenia z dnia 23. XI. 1939 r. o gospodarce wyżywienia i rolnictwa w Generalnym Gubernatorstwie — i posiada charakter instytucji prawa publicznego. LZ (Centr. Urząd Rolniczy) mający swoją siedzibę w Krakowie podlega nadzorowi Rządu Generalnego Gubernatorstwa. Rozporządzenie konstytuujące ogranicza się do ustalenia prawnych organów instytucji i do bardzo ogólnego określenia jej zakresu zadań.

Rozporządzenie nie zawiera natomiast żadnych bliższych przepisów na temat struktury organizacyjnej. Zaniechanie natychmiastowego ustalenia struktury organizacyjnej w rozporządzeniu konstytuującym jest zrozumiałe. Podobnie bowiem jak stworzono Generalne Gubernatorstwo jako twór państwowy o bezprzykładnym dotychczas charakterze, tak również i LZ (Centr. Urząd Rolniczy) jest w dziedzinie gospodarki wyżywienia konstrukcją nie mającą sobie równej.

Zarówno różnorodność zreglamentowanych produktów jak i mnogość wykonywanych funkcji czyni z LZ (Centr. Urzędu Rolniczego) instytucję, której zadania w znacznym stopniu wykraczają poza zakres objęty przez współczesne, istniejące na terenie dawnej Rzeszy instytucje centralne na odcinku wyżywienia, szczególnie zaś przez urzędy lub działające tam centralne zakłady towarowe.

LZ (Centr. Urząd Rolniczy) jednoczy w sobie zadania wszystkich placówek Rzeszy w dziedzinie gospodarki wyżywienia. Wykonywa on przy tym nie tylko funkcje instytucji importowo-eksportowej wyposażonej w określone atrybuty władzy i prawa monopolowe, lecz spełnia za pośrednictwem swoich oddziałów również zadania hurtowni rozdzielczej i głównej placówki skupu, a więc zadania, które w Rzeszy przypadają hurtowniom prowincjonalnym oraz spółdzielczym centralom towarowym. W końcu LZ (Centr. Urząd Rolniczy) służy w gospodarce wyżywienia Generalnego Gubernatorstwa jako centrala zakupu i dystrybucji wszelkich artykułów potrzebnych w gospodarstwie rolnym.

Dlatego też nie wskazane było kopiowanie schematu organizacyjnego wielkich instytucji gospodarczych branży spożywczej w Rzeszy, a należało raczej znaleźć nowe formy, przy których wyborze uwzględnić trzeba było nie tylko warunki miejscowe, lecz także wymagania narzucone przez wojnę.

Zaniechanie ustalenia z góry zasad struktury organizacyjnej LZ (Centr. Urzędu Rolniczego) pociągnęło za sobą skutki tak korzystne jak i szkodliwe: początkowe fazy rozwojowe nie były zakłócane przeszkodami i hamulcami natury dogmatycznej, co niewątpliwie miałoby miejsce przy ustaleniu określonych podstaw organizacyjnych. Pozostawiono możliwość aktualnego dostosowania rozwoju w każdej chwili do ciągle zmieniających się stosunków gospodarczych w Generalnym Gubernatorstwie. Z braku dostatecznej ilości niemieckich sił fachowych uważano za stosowne uciec się do przejmowania w ramy LZ (Centr. Urzędu Rolniczego) istniejących a pochodzących z czasów polskich urządzeń gospodarczych względnie do użycia tych ostatnich jako podbudowy dla zadań związanych ze skupem kontyngentów lub rozdziału.

Właśnie brak ustalonego planu organizacyjnego zmuszał w znacznej mierze do improwizacji, która doprowadziła w międzyczasie, zwłaszcza w podbudowie do powstania konstrukcyj oryginalnych, które okazały się w praktyce szczególnie celowe i przydatne, a które przy ustalonym z góry schemacie organizacyjnym nigdy nie byłyby doszły do skutku, jak na przykład unia personalna przedstawiciela powiatowego LZ (Centr. Urzędu Rolniczego) z Komisarzem Powiatowej Spółdzielni Rolniczo-Handlowej.

Z drugiej zaś strony brak ustalonego planu organizacyjnego groził w poszczególnych oddziałach LZ (Centr. Urzędu Rolniczego) niebezpieczeństwem dojścia do głosu zainteresowanych grup fachowych i wpływów partykularnych, czego skutkiem byłby chaos w budowie i rozwoju instytucji oraz niemożliwość puszczenia w bieg przedsiębiorstwa jako całości. Dziś kiedy po trzyletnim rozwoju LZ (Centr. Urząd Roln.) jest budową skończoną, niebezpieczeństwa związane z okresem rozwojowym już nie istnieją.

W międzyczasie wszystkie części składowe zrosły się w jeden mocny gmach, którego pozory zewnętrzne już nie zdradzają, ile w nim jest części powstałych drogą improwizacji a ile według określonych z góry planów, albowiem wszystkie części coraz doskonalej wiążą się w jedną organizację i coraz lepiej wykonują zakres zadań nałożonych im w ramach całego przedsiębiorstwa.

Dlatego też skończona już dzisiaj organizacja LZ (Centr. Urzędu Rolniczego) nie jest żadną konstrukcją teore-

Warsztaty LZ w Krakowie

tyczną, która ma dopiero zdać egzamin przydatności praktycznej. Wprost przeciwnie, wyrósł on organicznie z praktycznych potrzeb oraz dał dowód swej celowości i sprawności w czasie licznych prób, ostatnio zaś podczas akcji skontyngentowania żniw w roku 1942.

Istotna zatem zmiana poniżej przedstawionej struktury organizacyjnej LZ (Centr. Urzędu Rolniczego) nie wydaje się potrzebna i nie jest też przewidziana.

LZ (Centr. Urząd Rolniczy) ma dwa organy:

a) radę zarządzającą, która składa się z przewodniczącego rady zarządzającej, jego zastępcy oraz co najmniej 8 członków. Najrozmaitsze uprawnienia przysługujące LZ (Centr. Urzędowi Rolniczemu) są wykonywane przez przewodniczącego rady zarządzającej, który musi wchodzić w skład Wydziału Głównego Wyżywienia i Rolnictwa. Przewodniczący rady zarządzającej ma ponadto w stosunku do centrali prawo nadzoru i wydawania poleceń,

b) centralę, którą kieruje i którą reprezentuje zarząd Centrali; podlega jej szczególnie przeprowadzanie i likwidacja praw bieżących w zakresie zadań LZ (Centr. Urzędu Rolniczego).

W tym celu centrala utrzymuje 5 oddziałów w miastach okręgowych (placówki okręgowe), 54 przedstawicielstw w miastach powiatowych (placówki powiatowe) i 1 przedstawicielstwo w Berlinie. Poza tym centrala korzysta ze współpracy rozmaitych organizacji pokrewnych i bliskich przedsiębiorstw, w których LZ (Centr. Urząd Rolniczy) jest po części w odpowiednim stopniu finansowo zaangażowany.

Kierownictwo całości przedsiębiorstwa sprawuje kolegium zarządu za pomocą aparatu centrali w Krakowie. Stąd otrzymują wskazówki i polecenia placówki okręgowe i powiatowe oraz organizacje pokrewne. Tu też dba się o odgraniczenie funkcyj i zadań poszczególnych członów urzędu. Centrala w Krakowie obok zadań ogólnego nadzoru i kierownictwa całym przedsiębiorstwem, załatwia przede wszystkim wszelkie transakcje importowe i eksportowe LZ (Centralnego Urzędu Rolniczego). Centrali podlega ponadto gospodarka zapasami, szczególnie tworzenie i utrzymywanie państwowych rezerw produktów rolnych jak również wyrównywanie zapotrzebowania towarów między poszczególnymi okręgami.

Aparat administracyjny centrali podzielony jest według kryteriów fachowych na 6 grup, z których każda obejmuje znowu różne oddziały fachowe. Dwie grupy administracyjne zajmują się ogólnymi zadaniami organizacyjnymi i zarządem całego przedsiębiorstwa, podczas gdy cztery dalsze opracowują właściwy obrót towarowy.

Placówki okręgowe spełniają zadania hurtownika-rozdzielcy i placówki skupu hurtowego produktów kontyngentowych z terenu okręgu. W tym charakterze zawierają transakcje zlecone im przez centralę generalnie lub w poszczególnym wypadku. W obrębie okręgu placówki okręgowe starają się o wyrównanie zapotrzebowania towarów pomiędzy powiatami, co z natury rzeczy wymaga również robienia znacznych zapasów rozmaitych produktów. Aparat administracyjny placówek okręgowych jest w sposób podobny jak w centrali podzielony na wydziały fachowe.

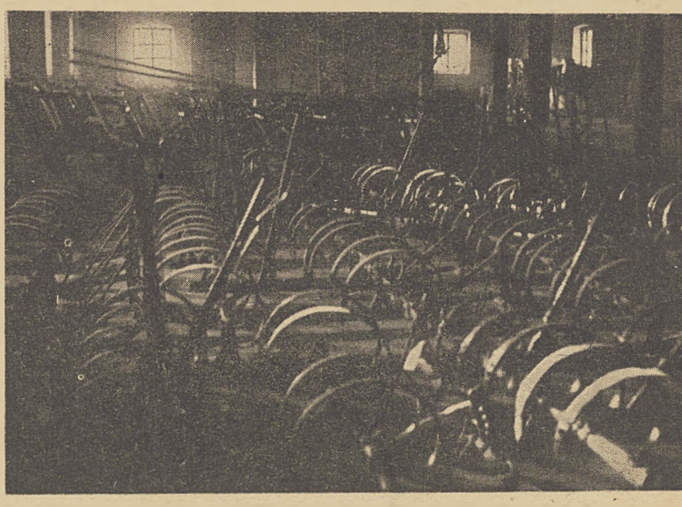
Placówki powiatowe natomiast ani nie utrzymują własnego aparatu administracyjnego ani nie dokonują same transakcji. Są one raczej przedstawicielstwami zewnętrznymi, których zadaniem jest dbać o to, aby na terenie ich powiatów obrót towarów przez dopuszczone w powiecie gospodarczo samodzielne punkty skupu i rozdziału, przez spółdzielnie i handel prywatny dokonywał się przepisowo, zgodnie z wydanymi przez Rząd rozporządzeniami i zarządzeniami wykonawczymi wydanymi przez LZ (Centr. Urząd Rolniczy).

Kierownikowi placówki powiatowej ułatwia się jego pracę w znacznym stopniu przez to, że jest on równocześnie na zasadzie unii personalnej mianowany przez Rząd Generalnego Gubernatorstwa Komisarzem Powiatowej Spółdzielni Rolniczo-Handlowej, dzięki czemu ma on na to największe przedsiębiorstwo handlu rolniczego w powiecie jeszcze o wiele większy wpływ, aniżeli miałby go już i tak jako przedstawiciel LZ (Centr. Urzędu Rolniczego).

Oryginalna ta konstrukcja, która w praktyce dała jak najlepsze wyniki tłumaczy nam, dlaczego LZ (Centr. Urząd Rolniczy) posługuje się na terenie powiatu w wykorzystywaniu różnych zadań w dziedzinie skupu kontyngentowego i rozdziału w wielkiej mierze podbudową organizacji spółdzielczych pozostających pod kierownictwem powiatowych spółdzielni rolniczo-handlowych. Rozwiązanie takie doszło do skutku w tej formie nie dlatego, jakoby LZ (Centr. Urząd Rolniczy) uważał się na podstawie ustalonego planu organizacyjnego za naczelną instytucję ruchu spółdzielczego albo też upatrywał z zasadniczego punktu widzenia spółdzielnie jako jedyne komórki nadające się do spełnienia funkcji handlowych w powiecie. Konstrukcja opisana wyżej jest raczej wynikiem wykorzystania praktycznych danych i została z konieczności zaimprowizowana w okresie tworzenia się struktury LZ (Centr. Urzędu Rolniczego). Konstrukcja ta została i nadal ze względów celowości utrzymana.

W okresie początkowym LZ (Centr. Urząd Rolniczy stanął przed alternatywą wyszukania sobie w powiatach samodzielnych, odpowiedzialnych i godnych zaufania partnerów handlowych, albo też założenia tam własnych oddziałów.

W tym czasie spółdzielczość rolniczo-handlowa stanowiła wprawdzie nie specjalnie sprawny, lecz znajdujący się na drodze najlepszego rozwoju aparat organizacyjny.

Skład maszyn LZ w Radomiu

Rozwój spółdzielczości tak polskiej jak i ukraińskiej doszedł w czasie od października 1939 do lutego 1940, a więc do czasu rozpoczęcia działalności handlowej przez LZ (Centr. Urząd Rolniczy), dzięki opiece Głównego Wydziału Wyżywienia i Rolnictwa tak daleko, że w wielu powiatach obok spółdzielni rejonowych i miejscowych czynne były spółdzielnie powiatowe, po których można było się spodziewać, że będą mogły służyć jako partnerzy handlowi LZ (Centr. Urzędu Rolniczego) w charakterze placówek skupu i rozdziału zadysponowanych przez C. U. R. produktów i towarów. Ponadto spółdzielnie wydawały się tu o tyle korzystniejsze, że ich działalność organizacyjna i kupiecka podlegała fachowemu nadzorowi i opiece istniejących związków rewizyjnych spółdzielni.

W tym samym czasie, a więc w czasie budowy konstrukcji LZ (Centr. Urzędu Rolniczego) nie było w powiatach firm w tym samym stopniu zaufania godnych i posiadających tak rozbudowany nadzór, ponieważ w Państwie Polskim handel produktami rolnymi znajdował się prawie wyłącznie w rękach żydowskich. Ponieważ więc LZ (Centr. Urząd Rolniczy) nie znalazł gdzieindziej żadnych instytucyj, które mogłyby z nim współpracować, najlepszym wyjściem było posłużyć się istniejącymi spółdzielniami rolniczymi i popierać ich dalszy rozwój. Z podobnych względów pociągnięto też organizację spółdzielni spożywców „Społem" w silniejszym stopniu do spełnienia zadań rozdziału artykułów spożywczych.

LZ (Centr. Urząd Rolniczy) jako objektywny instrument Rządu uważa zasadniczo handel prywatny i działalność spółdzielni jako równouprawnione formy gospodarcze. Wszędzie tam, gdzie istniał fachowo w danej branży prowadzony, odpowiednio wyposażony i posiadający zdolność konkurencyjną handel prywatny został on w stopniu odpowiednim do swej sprawności i godności zaufania włączony do ogólnego aparatu. Tak np. było ze skupem i handlem hurtowym jajami, drobiem, rybami, wikliną oraz z rozdziałem maszyn rolniczych i nawozów.

Jeżeliby przeto ktoś sądził, że z powodu znacznego wykorzystania spółdzielni w skali powiatowej LZ (Centr. Urząd Rolniczy) jest ich spółdzielczą centralą towarową i że zajmuje stanowisko nieprzychylne w stosunku do handlu prywatnego, wykazałby brak znajomości rzeczy.

Prawdą jest jedynie, że LZ (Centr. Urząd Rolniczy), obok na wstępie wymienionych licznych zadań załatwiał przy współpracy swoich placówek okręgowych także i te funkcje, które w Rzeszy przypadają prowincjonalnym spółdzielczym centralom towarowym.

Ponadto prawdą jest, że LZ (Centr. Urząd Rolniczy) z rezerwą odnosi się do tych sfer handlu światowego, które wszędzie i zawsze wykazują wyłączne zainteresowanie lukratywnymi transakcjami i chcą wyzyskiwać tylko dobrą koniunkturę, aby przy niekorzystnych widokach zysku opuścić pole pracy i przenieść się na inne.

Warsztaty reparacyjne

LZ (Centr. Urząd Rolniczy) ze swoją centralą, placówkami okręgowymi i powiatowymi jak również ze swoją przeważnie spółdzielczą podbudową spełnia więc rolę hurtowni eksportowo-importowej łącznie z wszystkimi funkcjami pomocniczymi, a więc zbieraniem, skupem, finansowaniem i magazynowaniem. Kierowany jest centralistycznie, poza tym jednak posiada organizację decentralistyczną i opiera się w powiatach na szerokiej podbudowie.

Dlatego też LZ (Centr. Urząd Rolniczy) nie zajmuje się zasadniczo handlem indywidualnym a także przemysłem przetwórczym. Drobne, do czasu jeszcze zachodzące odchylenia od tej zasady, wkrótce zostaną usunięte.

LZ (Centr. Urząd Rolniczy) jest z natury rzeczy bardzo mocno zainteresowany w przetwórczym przemyśle spożywczym, sam jednak się nim nie zajmuje, a jedynie popiera go w razie potrzeby za pośrednictwem organizacyj sobie pokrewnych.

Do takich organizacyj pokrewnych należą m. in. towarzystwo przedsiębiorstwa przetwórczego przemysłu mięsnego, towarzystwo chłodni i więcej tym podobnych.

Wyżej opisany aparat organizacyjny LZ (Centr. Urzędu Rolniczego) stanowi warunek technicznych możliwości uzyskania społeczno-gospodarczych wyników w dziedzinie gospodarki wyżywienia w Generalnym Gubernatorstwie.

LZ (Cetr. Urząd Rolniczy) wykazał, że dorósł do ciężkich zadań, jakie na niego spadły w związku ze skontyngentowaniem zbiorów w roku 1942, co odbyło się w bardzo krótkim czasie — i jest także przygotowany do dalszych zadań, które mu w przyszłości wypadnie spełnić."

Samorząd kierowany

Ruch spółdzielczy składa się nie tylko z elementów czysto gospodarczych, ale opiera się na założeniach ideowych, które wyrastają i rozwijają się na tle swoistej psychozy, na tle pobudek, które działają na grupę. Wiadomo zaś, że grupa podlega innym prawom psychologicznym aniżeli jednostka. Gospodarstwo spółdzielcze różni się od innych form gospodarczych nie tylko pod względem pobudek ekonomicznych, lecz łączy uczestników tego gospodarstwa więzią moralną, której treścią jest etyka samopomocy i instynkt współdziałania. Spółdzielnia do tego czasu jest komórką zdrową, dopóki trwa ta więź, powodująca, że członkowie nie są jedynie klientami przedsiębiorstwa, lecz mają głębsze poczucie spólnoty i odpowiedzialności.

Zagadnieniami powyższymi zajmuje się dyrektor niemieckiego Związku Spółdzielni Rolniczych Raiffeisen, dr. Strub w artykule naczelnym pierwszego numeru tegorocznego organu związku. Artykuł ten wydaje się być interesujący nie tylko ze względu na zawarte w nim rozważania ideowe, lecz także na zagadnienia praktyczne, wobec których może stanąć spółdzielczość w Generalnym Gubernatorstwie. Do takich zagadnień praktycznych należy sprawa ewentualnego sprzeciwu związku rewizyjnego przeciwko wyborowi lub zaangażowaniu kierowników spółdzielni. Dlatego podajemy poniżej tłumaczenie wyjątków z artykułu dr. Struba.

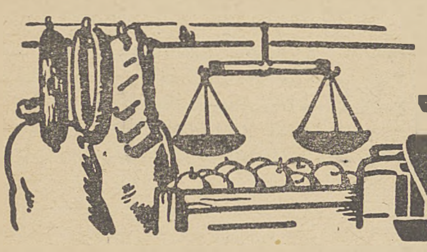
„Samorząd kierowany". — Na pierwszy rzut oka mowa o samorządzie kierowanym wydaje się być zaprzeczeniem samym w sobie, ponieważ pod samorządem rozumie się powszechnie zasadę rządzenia polegającą na własnej władzy wewnętrznej, która nie wymaga żadnego kierownictwa

od zewnątrz. A jednak oba pojęcia bardzo dobrze się ze sobą zgadzają, pod warunkiem, że samorządu nie identyfikuje się z absolutną swobodą w znaczeniu wolnej gry sił, tak jak to mieliśmy możność poznać za czasów parlamentaryzmu, z drugiej zaś strony, jeżeli się pod pojęcie „kierowany“ nie podkłada bezwzględnej zcentralizowanej metody rozkazywania, która zabija wszelkie poczucie własnej odpowiedzialności kierowanego. W tym właśnie tkwi rdzeń naszej działalności spółdzielczej, dookoła którego toczy się stała walka absorbująca najtęższe siły.

Ruch spółdzielczy jest i musi pozostać samorządem z własną odpowiedzialnością. Spółdzielczość nie znajduje pomiędzy wszystkimi formami gospodarczymi sobie podobnej. Nie wolno jej przeto mierzyć tą samą miarą, którą zwykło się stosować do innych przedsiębiorstw gospodarczych. Podajemy na to przykład: Jeżeli się przystępuje dziś w pewnym okręgu lub gminie do racjonalizacji organizacji kredytu, spisuje się najpierw wszystkie placówki bankowe i porównuje ze stanem liczebnym mieszkańców. W danych warunkach okazuje się następnie, że zamierza się przegrupować aparat bankowy, aby w ten sposób dokonać racjonalizacji. Przy przeprowadzaniu tych zmian bardzo często nie bierze pod uwagę, że nie jest rzeczą wcale obojętną, czy likwiduje się spółdzielnię kredytową, czy też zamyka się filię kasy oszczędnościowej lub banku. W ostatnim wypadku nikt nie ponosi szkody. Klienci przechodzą do innych banków lub kas, a kierownik filii przechodzi wraz z personelem na inną placówkę. Nie potrzeba się nawet obawiać strat w interesach, albowiem gdyby nawet powstały, zostaną one wyrównane korzyścią, jaką daje racjonalizacja. Jeżeli jednak chodzi o spółdzielnie, nie uzyskuje się żadnych oszczędności sił pracowniczych, albowiem małe kasy kredytowe kierowane są honorowo i członkowie zarządu mający swój zawód w ręku nie mogą być użyci na innym stanowisku. Członkowie zaś zwykli nie są jedynie klientami swoich spółdzielni, lecz są z nią organicznie zrośnięci: w ciągu dziesiątek lat całym swoim majątkiem przyczyniali się w ciężkich czasach do utrzymania placówki, którą sami powołali do życia. Dlatego likwidację przyjęliby nie jako sukces akcji racjonalizacyjnej, lecz jako niezrozumiałe dla nich rozbicie placówki, która powstała w wyniku ich własnej pracy i jako wyraz dobrowolnej spólnoty. Przy racjonalizacji organizacji kredytu okazuje się, że spółdzielczość ma swoje własne prawa, które należy respektować, jeżeli nie chce się zabijać idei samorządu. Tak, jak nie można w sprawach gospodarczych stosować schematycznych regulaminów, tak nie można spółdzielni, a właściwie współpracujących w spółdzielni rolników, rzemieślników, przemysłowców i robotników pozbawiać prawa współstanowienia o rodzaju i rozmiarach działalności gospodarczej. Przy wielu okazjach słyszy się zarzut, że na walnych zgromadzeniach spółdzielni jeszcze dokonywa się „wyborów“ i że członkowie głosują nad tym, z kogo będzie się składał zarząd lub rada nadzorcza. Zupełnie zapomina się o tym, że wkładcy nie można zmusić, ażeby dopuścił do administrowania swoimi oszczędnościami kogoś, do kogo nie ma zaufania. Trudno wierzyć, ażeby rozsądny człowiek deklarował udziały i brał odpowiedzialność za przedsiębiorstwo gospodarcze, na którego działalność nie ma żadnego wpływu. Nie słyszano też nigdy, ażeby akcjonariusze, lub spólnicy nie decydowali sami o tym, kto ma prowadzić przedsiębiorstwo i jaki ma być skład rady nadzorczej. Istnieją tylko dwie możliwości: albo potwierdza się istnienie pierwiastka samorządu w gospodarce i dopuszcza się do współudziału dobrowolnych członków danej spólnoty gospodarczej, opartej na samorządzie, albo też rezygnuje się z jednego i drugiego i pozostaje tylko organizacja przymusowa, w której panuje władza absolutna.

Jesteśmy jednak dalecy od tego, ażeby mówić o nieograniczonej swobodzie gospodarczej. Przeciwnie: ruch spółdzielczy dowiódł, że jest zdecydowany podporządkować się ogólnej polityce ekonomicznej w tym samym stopniu jak wszystkie inne urządzenia gospodarcze. Duża stosunkowo liczba osób współodpowiedzialnych gwarantuje najlepiej dobór odpowiednich jednostek na stanowiskach członków zarządu i kierowników przedsiębiorstwa. Ponadto w statutach związków rewizyjnych zagwarantowano dyrektorom związku prawo sprzeciwu przeciwko wyborowi lub zatrudnieniu danego kierownika spółdzielni, co zapewnia pod tym względem kontrolę, jakiej nie dają żadne inne organizacje i przedsiębiorstwa gospodarcze“.

W dalszym ciągu autor artykułu wylicza wypadki, gdzie spółdzielnie szczególnie dużo uczyniły w dziedzinie ogólnych zadań gospodarczych i wspomina, że jednolite kierownictwo 50.000 niemieckich spółdzielni rolniczych przyczyniło się do udziału tych spółdzielni w akcji produkcyjnej i regulacji rynku z uznanymi ogólnie wynikami.

SPÓŁDZIELNIE SPOŻYWCÓW

Centrala Handlowa „Społem“

Centrala Handlowa „Społem“ jako centrala hurtoworozdzielcza towarów spożywczych oddała decydujące usługi sprawie wyżywienia ludności Generalnego Gubernatorstwa, walcząc z niezliczonymi trudnościami gospodarki wojennej. Zadaniom tym sprostać mogła Centrala dzięki zorganizowanemu aparatowi i sieci spółdzielni spożywców dawnego Związku „Społem“.

Poniżej podajemy w tłumaczeniu artykuł p. A. von Danielowski, który naświetla rozwój działalności Centrali Handlowej „Społem“ w czasie wojny oraz stosunek władz niemieckich do tej placówki.

„Kiedy Rząd Gen. Gub. przejął w późnej jesieni 1939 roku administrację cywilną podległych mu terenów, posługiwał się w odbudowie gospodarstwa, przemysłu i rolnictwa również tymi już istniejącymi urządzeniami polskimi, które jako godne zaufania gwarantowały przeprowadzenie zleconych im zadań. Drogę tę należało obrać przede wszystkim, jeżeli chodzi o gospodarkę wyżywienia. Trzeba było tu czym prędzej wyeliminować przeważający w tej dziedzinie w dawnej Polsce wpływ żydostwa, które znajdowało na tym terenie prawdziwą „ziemię obiecaną“.

„Społem“ Związek Spółdzielni Spożywców, tak brzmiała nazwa tej instytucji aż do przemianowania jej w roku 1941 na „Społem“ Centralę Handlową Spółdzielni Spożywców, okazał się odpowiednim do włączenia go w zakres zadań Wydziału Głównego Wyżywienia i Rolnictwa. Natychmiast po upadku Warszawy zarząd tego związku zgłosił się do dyspozycji administracji wojskowej, ażeby zatrudnić swoją organizację w dziedzinie zaopatrzenia tego

milionowego miasta. Zarząd mógł się powołać na to, że związek „Społem" od czasu swego założenia w roku 1911 zawsze był apolityczny i nie pobierał ani w czasie swego powstania ani nigdy potem żadnych subwencji rządowych oraz, że od samego początku apolityczny a narodowo myślący odłam społeczeństwa polskiego uważał związek za środek do uwolnienia się od handlu i wytwórczości żydowskiej. W ten sposób, po zainstalowaniu obywatela niemieckiego jako komisarza, związek otrzymał w przydziale swój zakres działania w Generalnym Gubernatorstwie. Również dziś Centrala Handlowa „Społem" stara się dopomóc do przezwyciężenia trudności w gospodarce wyżywienia i to drogą nienagannej działalności na platformie spółdzielczej, zaopatrując ludność w produkty spożywcze oraz w szereg innych towarów.

Jest rzeczą samo przez się zrozumiałą, że pozostały aparat Centrali Handlowej „Społem" nie był wystarczający, tym bardziej, że przekazywano jej coraz to więcej zadań. Przystąpiła ona więc do odpowiedniego rozbudowania swojej organizacji oraz sieci rozdzielczej.

Dzisiaj Centrala Handlowa „Społem" rozporządza w obrębie Generalnego Gubernatorstwa najlepiej zorganizowaną siecią 53 oddziałów wraz z potrzebnymi możliwościami składowymi, odpowiadającymi wymaganiom gospodarki artykułami spożywczymi, dalej 11 magazynami, 16 stacjami znakowania jaj, 10 oddziałami zakupu produktów rolnych, a do tego dochodzi jeszcze 11 własnych zakładów przetwórczych, jak fabryki marmelady, młyny itd. Powyższe dane świadczą o tym, jakie zadania można było powierzyć Centrali Handlowej „Społem". Pomocnym okazało się tu dobre imię jakie firma „Społem" miała wśród ludności polskiej, zwłaszcza na wsi, tak że Centrala Handlowa „Społem" wywiązała się ze swoich zadań

bardzo dobrze, na przykład w dziedzinie skupu kontyngentowego jaj, owoców i jarzyn, drobiu, miodu itp.

Trudności są na to, ażeby je pokonywać. Rozwiązano więc szczególnie trudne zagadnienie transportowe. Obecnie stoi do dyspozycji wystarczający park wozów ciężarowych. W tej dziedzinie „Społem" przyszło już bardzo wcześnie do przebudowania silników na gaz generatorowy (drzewny), ażeby odciążyć przydziały płynnych środków pędnych. Z pośród 67 samochodów ciężarowych 57 jest przebudowanych. Załatwiają one najrozmaitsze transporty bez używania tak cennej dziś benzyny.

Również i w innych dziedzinach opłaciło się zaangażowanie Centrali Handlowej „Społem". We własnych suszarniach produkuje się susz ziemniaczany. Namiastka herbaty „Społem" cieszy się wzrastającą popularnością tak wśród Niemców jak i Polaków. Centrala Handlowa zdołała uzyskać również zlecenie zaopatrywania wszystkich robotników leśnych w artykuły spożywcze i włókiennicze. Jednym słowem, cały jej aparat, wraz z możliwie najlepiej wyszkolonym personelem, który w międzyczasie

Pakowanie przetworów spożywczych

przeszedł naukę języka niemieckiego i jest ciągle dokształcany pod względem fachowym, liczącym okrągło 3900 pracowników umysłowych i robotników, daje gwarancję nienagannej pracy. Za to, że wyklucza się w zupełności spekulację na zysk, gwarantuje podłoże spółdzielcze a poza tym również fakt, że Centrala Handlowa „Społem" podlega rewizji Wydziału Lustracyjnego Spółdzielni Spożywców i Pracy przy Związku Rewizyjnym Spółdzielni w Generalnym Gubernatorstwie, a w końcu okoliczność, że Centrala podlega dyrektywom Oddziału Kredytu i Spółdzielczości w Wydz. Gł. Wyżywienia i Rolnictwa Rządu GG.

Dlatego też niedługo trzeba było czekać, a owocna praca znalazła ponownie uznanie w tej formie, że Centrala Handlowa „Społem" została uwzględniona przy akcji premiowej za odstawianie kontyngentów ze zbiorów, uzyskując dzięki swoim wyrobionym stosunkom handlowym zlecenie zakupu i dostarczenia odpowiednich, na premie przeznaczonych towarów.

Z tego wszystkiego wynika, że Centrala Handlowa „Społem" stara się przezwyciężyć niemałe przez wojnę spowodowane trudności w uzyskiwaniu artykułów i towarów i w dostarczaniu ich za pomocą własnej sieci organizacyjnej wprost do konsumenta, a ponadto daje sobie radę z wyłaniającymi się trudnościami w dziedzinie transportowej oraz ze szczególnie w czasie wojny ciężkim zagadnieniem rozdziału środków żywnościowych.

Zewnętrzne oznaczanie firm

Zasada ogólna, że każdy przedsiębiorca jest obowiązany oznaczyć swe przedsiębiorstwo odpowiednimi środkami na zewnątrz, w sposób wyraźny i widoczny, stosuje się szczególnie do detalicznych firm sprzedaży towarów. To zewnętrzne oznaczenie każdego przedsiębiorstwa winno podawać w sposób czytelny imię i nazwisko wzgl. brzmienie firmy właściciela. Zarówno imię i nazwisko, jak i wymieniony rodzaj przedsiębiorstwa muszą zgadzać się z imieniem i nazwiskiem oraz z rodzajem przedsiębiorstwa, które figurują na karcie przemysłowej za bieżący rok kalendarzowy.

Stosownie do rozporządzenia o oznaczaniu firm handlowych w GG. z dnia 23 listopada 1939 roku (Dzien. Rozp. GG. str. 61) firmy handlowe, których właściciele są Niemcami, muszą być oznaczone na zewnątrz jako firmy niemieckie. Wolno im poza tym używać również firmy polskie. Przedsiębiorstwa, których właściciele są Polakami, winny używać firmy w brzmieniu polskim. Obok tego wolno im również oznaczyć swą firmę w języku niemieckim.

Spółdzielczość w świecie

Kraje wschodnie

Związek Spółdzielni Okręgu Generalnego Litwy powstał niedawno w Kownie jako oddział Związku Spółdzielni Krajów Wschodnich. Na podstawie ogłoszonych w prasie sprawozdań kierownika związku, który jest równocześnie referentem działu spółdzielni rolniczych, dowiadujemy się, że w Generalnym Okręgu Litwy działa około 800 spółdzielni. Do związku spółdzielni rolniczych Lietukis należy 279 spółdzielni handlowych do Banku Krajowego 208 spółdzielni kredytowych, a do Centralnego Związku Mleczarskiego Pienocentras około 170 spółdzielni mleczarskich. Ponadto istnieją jeszcze 23 spółdzielnie lniarskie i około 100 spółdzielni spożywców i rzemieślniczych nie mających dotychczas żadnej własnej centrali.

Przynależność wszystkich spółdzielni do Związku na wstępie wymienionego jest obowiązkowa. Razem z członkostwem Związku spółdzielnia uzyskuje osobowość prawną. Działalność rewizyjna wykonywana dotychczas przez poszczególne związki przechodzi obecnie do Związku Spółdzielni Okręgu Generalnego Litwy, natomiast dawne związki będą nadal utrzymywane jako centrale czysto gospodarcze. Nowy Związek zamierza obok ogólnego nadzoru, poradnictwa w sprawach prawnych i gospodarczych oraz kształcenia i dokształcania narybku spółdzielczego dokonać całkowitego ujęcia organizacyjnego i stworzenia rejestru spółdzielczego dotychczas nieznanego na Litwie.

Cukrownie spółdzielcze w Bułgarii

Z ogólnej liczby pięciu, dwie cukrownie bułgarskie znajdują się w rękach spółdzielczych. Jedna cukrownia jest własnością następujących spółdzielni: Spółdzielcze Fabryki Cukru, Centrala Spółdzielni Bułgarskich „Napred", Bank Ludowy w Russie oraz jedna ze spółdzielni ubezpieczeniowych. Druga cukrownia znajdująca się w pobliżu Kamennej (Kajali), blisko Burgas, należy do Związku Bułgarskich Banków Ludowych.

Spółdzielczy skład win

Spółdzielnia winiarska w Czirpanie, miejscowości leżącej w jednym z najważniejszych bułgarskich terenów uprawy winorośli, oraz będącej ośrodkiem eksportu wina, buduje skład win o pojemności 5 milionów litrów.

Kursy spółdzielcze w Rumunii

W Hermannstadt w odnowionym Domu Raiffeisena odbyły się, jak donosi wychodząca w Hermanstadt Südostdeutsche Tageszeitung Nr. 276 w roku 1942 liczne kursy spółdzielcze dla niemieckich spółdzielni Siedmiogrodu. Spośród tych kursów wymienić należy czternastodniowy kurs dla rewidentów, dwa jesienią odbyte kursy dla kierowników handlowych i buchalterów oraz kurs dla kierowników spółdzielni handlowych odbyty w listopadzie. Również w roku bieżącym przewiduje się dalsze kontynuowanie akcji kształceniowej.

Spółdzielnie w Besarabii

W Bessarabii, gdzie w czasie reżimu sowieckiego rozwiązano wszystkie spółdzielnie, założono do 31 lipca 1942 siedem związków spółdzielczych, 207 banków ludowych, 241 spółdzielni zaopatrzenia, zakupu i zbytu. Nowo założone organizacje spółdzielcze stanowią około 3/4 sieci spółdzielczej z przed zajęcia Bessarabii przez Rosję Sowiecką. Ponadto założono jeszcze 271 spółdzielni wiejskich wszystkich typów, które liczą razem 31 637 członków.

Spółdzielnie uprawy roli na Ukrainie

Według doniesień prasy w rejonie Kasatynia utworzono 10 spółdzielni uprawy roli. Jak wiadomo, spółdzielnie te, obejmujące spuściznę po sowchozach i kołchozach mają stanowić formę przejściową do zupełnej reprywatyzacji własności rolnej.

Rumunia

Narodowy Instytut Spółdzielczy w Bukareszcie dokonał w miesiącach sierpniu i wrześniu 1942 skupu 2742 wagonów pszenicy, 1363 wagonów jęczmienia, 828 wagonów owsa, 102 wagonów kukurydzy, 103 wagonów żyta, 12 wagonów prosa, czyli razem 5190 wagonów zboża. Instytut uruchomił niedawno fabrykę przetworów zbożowych w Karlsburgu, która ma wyprodukować 200 do 300 wagonów krup jęczmiennych. Ponadto Instytut otrzymał zezwolenie na uruchomienie własnej fabryki namiastki kawy na terenie Siedmiogrodu. Fabryki przetworów owocowych Narodowego Instytutu Spółdzielczego w Bukareszcie i w Tighinie produkują 200 wagonów marmelady i 25 wagonów suszu jarzynowego. W innych okolicach przerabia się na rachunek Instytutu bogate zbiory śliwek na powidła.

Poza przetwórczością produktów rolnych Narodowy Instytut Spółdzielczy sprowadził z Niemiec szereg maszyn i narzędzi rolniczych po cenach z roku 1939, a ponadto maszyny mleczarskie, które zostały odstąpione poszczególnym spółdzielniom. We Włoszech Instytut zakupił milion metrów materiałów bawełnianych dla ludności wiejskiej, w Grecji natomiast zamówiono kalafonię, terpentynę i garbniki w zamian za produkty rolne.

Szereg nowowybudowanych magazynów ułatwi Instytutowi działalność handlową i rozdzielczą.

Spółdzielnie kredytowo-rolne w Słowacji

Liczba wiejskich spółdzielni kredytowych w Słowacji wzrosła w czasie od roku 1940 do roku 1941 z 660 na 706. Wkłady powiększyły się w tym samym czasie z 339,5 na 409 milionów koron słowackich, fundusze rezerwowe z 22,5 na 22,8 milionów koron. Suma udzielonych pożyczek wzrosła nieznacznie z 226 do 226,5 milionów koron. Zysk wynoszący 0,4 milionów koron prawie nie uległ zmianie.

Wyższe zbiory w Bułgarii

W Bułgarii nie bez sukcesów pracuje się nad podwyższeniem zbiorów produktów rolnych z jednostki uprawianej roli. Dowodem na to, że w tej dziedzinie jeszcze wiele można zrobić jest przykład eksperymentu z gatunkiem ziemniaków „Binte", którego zaprowadzenie spowodowało podwojenie się zbiorów ziemniaków w Bułgarii z jednostki gruntu. Okazały się w tym względzie bardzo skuteczne również zastosowanie sztucznego nawożenia oraz rozsze-

rzenie prac melioracyjnych. Podczas gdy jednak wykonanie prac wodno-melioracyjnych w większym zakresie wymaga dużo czasu i znacznego nakładu środków finansowych, zastosowanie silniejszych dawek nawozów sztucznych jest łatwiejsze do osiągnięcia. Ze względu na to podwyższenie siły produkcyjnej roli drogą zastosowania nawozów sztucznych jest rzeczą niezwykle pilną. W związku z tym mają zostać założone dwie fabryki nawozów sztucznych, które mają rozpocząć produkcję i pokryć zapotrzebowanie rodzimej gospodarki rolnej na nawozy.

Włochy

Najważniejszym czynnikiem we włoskiej gospodarce wyżywienia są obecnie spółdzielnie rolnicze, które mają zostać niebawem połączone w Związek Ogólnokrajowy. Spółdzielnie rolnicze współpracują nie tylko przy ustalaniu planów produkcyjnych, opracowywanych w ramach planów ogólno-rolniczych w Najwyższej Radzie Rolniczej i Generalnej Dyrekcji Wyżywienia, lecz biorą również udział w praktycznym wykonaniu tych planów. Spółdzielniom rolniczym powierzono organizację publicznych placówek skupu wszelkiego rodzaju produktów rolnych, nadających się do magazynowania.

Jeżeli przed wojną włoskie spółdzielnie rolnicze o charakterze przeważnie kredytowym rozciągały swoją działalność na udzielanie drobnych pożyczek i wyrównywanie cen na rynku pracy, to obecnie zostają one użyte do rozwiązania konkretnych zagadnień produkcji rolnej.

Organizacja rolnictwa francuskiego

Przez utworzenie w końcu miesiąca grudnia 1942 roku Narodowej Rady Korporacyjno-Rolniczej (Conseil National Corporatif Agricole) francuska gospodarka rolna otrzymała obecnie swoją naczelną instytucję. W ten sposób zakończona została rozpoczęta przed dwoma laty akcja ustawodawcza mająca na celu zasadniczą przebudowę organizacyjną rolnictwa. Stworzona przez ustawę z dnia 2 grudnia 1940 roku Komisja Organizacji Rolnictwa (Commission d'Organisation Paysanne), która obecnie została zniesiona, założyła w czasie swojego istnienia 82 regionalnych związków korporacyjnych oraz 33.000 syndykatów (spółdzielni) rolniczych. Zadanie co dopiero założonej Rady Narodowej będzie polegało na zjednoczeniu, nadzorze i badaniach i wypróbowaniu metod naukowych i praktycznych, mających znaczenie dla rolnictwa. Prezydentem Rady Narodowej jest sam minister rolnictwa, którego zastępuje „syndyk narodowy" jako przedstawiciel jednoosobowy. Syndyk ten jest bezpośrednim łącznikiem między rolnictwem a ministerstwem rolnictwa a poza tym jest kierownikiem wydziału liczącego 22 członków, który stanowi ciało doradcze przy ministerstwie rolnictwa. Praca ustawodawcza w dziedzinie rolnictwa francuskiego budzi nadzieję stworzenia warunków do stworzenia z gospodarki rolnej instrumentu polityki gospodarczej, której zadaniem ważniejszym jeszcze teraz aniżeli kiedykolwiek (z powodu ostatnich wypadków w północnej Afryce) jest zapewnienie wyżywienia Francji.

Obwieszczenia Urzędowe

Agrarne prawo karne

Od 1 stycznia 1943 r. wchodzi w życie ogłoszone w Nr. 109 Dziennika Rozporządzeń rozporządzenie o prawie karnym z dziedziny gospodarki wyżywienia i rolnictwa.

Czyny karalne

Karze według powyższego rozporządzenia podlegają wykroczenia przeciwko rozporządzeniom, zarządzeniom i postanowieniom wykonawczym z dziedziny gospodarki wyżywienia i rolnictwa. Ponadto kara może być wymierzona celem wymuszenia wykonania lub przestrzegania zarządzeń pisemnych, orzeczeń i instrukcyj w dziedzinie wyżywienia i rolnictwa.

Karze podlegają nie tylko osoby fizyczne, lecz także zakłady i przedsiębiorstwa gospodarki wyżywienia i rolnictwa, w których zakresie działania dopuszczono się wykroczeń oraz osoby odpowiedzialne za kierownictwo zakładu lub przedsiębiorstwa. Dalej kara może być nałożona na wszystkich członków lub na osoby odpowiedzialne za kierownictwo związków, zrzeszeń, stowarzyszeń i innych organizacyj.

Odpłata kolektywna

Jeżeli czyny karalne mnożą się w obrębie jakiejś gminy, gubernator okręgu może jako środek kolektywnej odpłaty wymierzyć grzywnę w nieograniczonej wysokości całej gminie, części jej mieszkańców, pewnej grupie zawodowej lub osobom odpowiedzialnym za zarząd gminy.

Kolektywną odpłatę nakłada się drogą publicznego obwieszczenia. Przeciwko nałożonej w ten sposób grzywnie lub innym środkom karnym nie przysługuje zażalenie.

Rodzaje kar

Kary porządkowe w postaci grzywny wymierza starosta powiatowy lub miejski do wysokości 10 000 zł, a gubernator okręgu do wysokości 100 000 zł. Kierownik Głównego Wydziału Wyżywienia i Rolnictwa w Rządzie Generalnego Gubernatorstwa może wymierzyć grzywnę do nieograniczonej wysokości. W razie nieściągalności grzywny nakłada się karę aresztu zastępczego do trzech miesięcy.

W odpowiednich okolicznościach władze wymienione wyżej mogą w miejsce grzywny lub aresztu zastępczego nałożyć na sprawcę kary rzeczowe w formie obowiązku dostarczenia produktów rolnych lub przetworów spożywczych i innych. Można nałożyć również innego rodzaju świadczenia rzeczowe lub obowiązek wykonywania pracy osobistej albo szarwarku. Praca taka nie może przekraczać 30 dni roboczych. Nałożony w formie kary obowiązek świadczeń w produktach nie może ani przewyższać nałożonego na sprawcę kontyngentu, ani zagrażać dalszemu prowadzeniu zakładu; kary nałożonej w produktach natomiast nie zalicza się na kontyngent, tak że jeżeli na kogoś zostanie nałożona na podstawie agrarnego prawa karnego kara w wysokości pewnej ilości produktów rolnych

lub przetworów, to musi on oprócz tego odstawić cały nałożony na niego kontyngent.

Konfiskaty i przepadek

Obok kary porządkowej może być orzeczona konfiskata przedmiotów ruchomych, które mają związek z popełnionym czynem karalnym, lub które przez czyn karalny uzyskano.

Tego samego rodzaju konfiskatę ruchomości może orzec gubernator okręgu w stosunku do gminy, wobec której zastosowano środki kolektywnej odpłaty.

Władze administracyjne winny postępowanie karno-agrarne przekazać sądowi przez niemiecką władzę oskarżenia. Jeżeli w następującym postępowaniu sądowym sprawca został skazany prawomocnie przez sąd na karę więzienia przez pięć lat lub powyżej lat pięciu, sąd może na wniosek gubernatora okręgu skonfiskować całkowicie lub częściowo należącą do sprawcy nieruchomość stanowiącą przedmiot gospodarki wyżywienia i rolnictwa.

Prawa osób trzecich na skonfiskowanej nieruchomości pozostają nienaruszone do wysokości jej wartości. Prawa osób trzecich do skonfiskowanych ruchomości natomiast wygasają.

Władze niemieckie uprawnione do wymierzania kary porządkowej mogą orzec przepadek na rzecz Generalnego Gubernatorstwa ulegających szybkiemu zepsuciu produktów rolnych lub spożywczych, które w sposób sprzeczny z przepisami wytworzono, wyprodukowano, złożono na skład, puszczono w obieg lub zatrzymano. Gubernator okręgu może uprawnienie do orzekania o przepadku przenieść na pełnomocników i burmistrzów lub wójtów. Na uległe przepadkowi przedmioty należy wydać osobie zainteresowanej pokwitowanie.

Zamknięcie zakładu

Na wypadek szczególnie rażących uchybień lub recydywy kierownik Głównego Wydziału Wyżywienia i Rolnictwa w Rządzie Generalnego Gubernatorstwa może pisemnym orzeczeniem zamknąć zakład lub przedsiębiorstwo będące własnością lub pozostające pod kierownictwem sprawcy na stałe lub przejściowo. Zamiast zamknięcia można zabronić uprawnionemu prowadzenia zakładu na stałe lub czasowo, względnie dozwolić prowadzenie pod warunkiem wykonania określonych zleceń. Można również objąć użytkowanie zakładu.

Orzeczenie o zakazie prowadzenia zakładu powinno wyznaczać osobę, która ma prowadzić zakład na przyszłość. W razie odjęcia użytkowania, zakład winien być wydzierżawiony innej osobie odpowiedniej pod względem fachowym i godnej zaufania. Zamknięcie, zakaz prowadzenia i odjęcie użytkowania zakładu nie naruszają praw osób trzecich. Natomiast nie ma roszczenia o wynagrodzenie szkody.

Procedura

Wobec osób nie będących Niemcami karę porządkową może wymierzać już wójt lub burmistrz w wysokości 300 zł. W razie nieściągalności tej grzywny starosta może na wniosek burmistrza (wójta) orzec areszt zastępczy do 14 dni. Grzywnę do wysokości 10 000 zł wymierza starosta, a od 10 000—100 000 zł gubernator okręgu. Kierownik Głównego Wydziału Wyżywienia może wymierzyć grzywnę do nieograniczonej wysokości.

Orzeczenie karne winno być doręczone obwinionemu. Zażalenie przysługuje do instancji bezpośrednio wyższej od instancji orzekającej; nie wstrzymuje ono zasadniczo wykonania.

W postępowaniu karnym porządkowym nie pobiera się opłat.

Jeżeli ściganie wykroczenia w postępowaniu porządkowym okaże się niewystarczające, albo jeżeli w wykroczeniu mieszczą się również znamiona przestępstwa, władza administracyjna (gubernator okręgu) przekazuje sprawę do niemieckiej władzy prokuratorskiej.

Ogólne obowiązki w rolnictwie

Według zarządzenia kierownika Głównego Wydziału Wyżywienia i Rolnictwa z dnia 20 grudnia 1942 r., ogłoszonego w Dzienniku Urzędowym Nr. 3/43 str. 5, każdy właściciel gospodarstwa rolnego jest obowiązany wypełniać sumiennie obowiązki związane z uprawą roli. Na równi z właścicielem stoją te osoby, które prowadzą przedsiębiorstwa na jego zlecenie lub za jego wyraźną lub milczącą zgodą.

Do obowiązków wymienionych w zarządzeniu należą: staranna uprawa i obsianie, utrzymywanie rowów i dróg, pielęgnacja roli i użytków zielonych, walka z chwastami, walka ze szkodnikami zwierzęcymi, produkcja próchnicy, pielęgnacja maszyn i narzędzi.

Za wypełnienie ogólnych obowiązków w rolnictwie, w szczególności za całkowitą uprawę wszystkich nadających się do użytku rolnego i ogrodowego obszarów jest odpowiedzialna gmina. Dotyczy to również obszarów, których właściciel lub kierownik przedsiębiorstwa jest nieobecny, albo nie jest w stanie ich uprawiać.

Przy wykroczeniach stosuje się wyżej omówione agrarne prawo karne.

Podział czystego zysku

Odnośnie podziału czystego zysku spółdzielni kredytowych Pełnomocnik Urzędu Nadzoru Bankowego dla nadzoru nad spółdzielniami kredytowymi podał do wiadomości zarządzenie Urzędu Nadzoru Bankowego.

W analogicznych zarządzeniach z dnia 17. III. 1941 L. Dz. 1288/41 oraz z 7. II. 1942 L. Dz. 325/42 postanowiono, że czysty zysk osiągnięty z nowych operacyj powinien być odprowadzony na częściowe pokrycie poniesionych za dawne operacje kosztów handlowych o tyle, o ile przekroczył 1 względnie 2% wkładów od klienteli niebankierskiej. Obecnie nie podwyższa się stawki na rok 1942 ponad 2%, obowiązują natomiast następujące dalsze wytyczne:

1. O ile czysty zysk z nowych operacyj z roku 1942 łącznie z nadwyżkami osiągniętymi z poprzednich lat i pozostawionymi na kontach nowych nie dosięga w dniu 31. 12. 1942 2% wkładów klienteli niebankierskiej, to cały ten zysk należy pozostawić w nowej masie majątkowej.

2. Rezerwy jednak narosłe ze zysku ostatnich lat w nowej masie majątkowej pozostają utrzymane w niezmienionej wysokości również i wtedy, jeżeli w poszczególnych instytucjach kredytowych ogólna suma wkładów niebankierskich pod koniec roku 1942 wynosiła mniej aniżeli w roku poprzednim.

3. Czysty zysk pozostawiony zgodnie z ust. 1 i 2 w nowej masie majątkowej należy albo przenieść na osobne konto rezerwowe względnie na nowy rachunek. Inne zużycie zysku jest zasadniczo wykluczone.

4. Sumę zysku czystego przewyższającą 2% wkładów należy przenieść do dawnej masy majątkowej.

5. Część czystego zysku uzyskanego z operacyj nowych przeniesioną do masy majątkowej dawnej należy przedewszystkim użyć na pokrycie poniesionych strat za dawne operacje kosztów handlowych łącznie z normalnymi stawkami amortyzacyjnymi jednak bez nadzwyczajnych równoważników wartości i odpisów. Gdyby jednak wymienione koszty handlowe znalazły pełne pokrycie z zysków osiąg-

niętych na operacjach dawnych, lub gdyby na pokrycie kosztów operacyj dawnych nie potrzeba było pełnej sumy przeniesionego czystego zysku z operacyj nowych, należy dla reszty pozostałej z przeniesienia czystego zysku utworzyć osobno konto rezerwowe w masie majątkowej dawnej, o którego użyciu wyda się później ostateczną decyzję.

6. Nie ma żadnych zastrzeżeń, ażeby instytucje kredytowe w roku 1943 przy każdym zamknięciu kwartalnym przenosiły dla wzmocnienia kasy masy dawnej stosowną część czystego zysku z operacyj nowych przeznaczoną na częściowe pokrycie kosztów operacyjnych. Jako podstawę wymiaru tej części należy brać zasadniczo czysty zysk osiągnięty z masy nowej w roku 1942. O zezwolenie na odstąpienie od powyższej zasady należy wnieść szczegółowo uzasadnione podanie do Urzędu Nadzoru Bankowego.

Odsetki od zobowiązań przedsiębiorstw pod zarządem komisarycznym

Okólnikiem nr. 18 Urzędu Nadzoru Bankowego z dnia 8 grudnia 1942 r. uregulowana została sprawa odsetek od zobowiązań przedwojennych przedsiębiorstw, pozostających pod zarządem powierniczym.

Należności instytucji kredytowych, od dłużników, których majątek na skutek konfiskaty lub ściągnięcia poddano zarządowi powierniczemu, są oprocentowane:

1. O ile można żądać zapłaty odsetek na podstawie umowy lub ustawy za czas od 1 września 1939 do 30 września 1941 na 3 % rocznie, za czas od 1 października 1941 na 6 % rocznie, o ile z uwagi na umowę lub ustawę nie wchodzi w grę niższa stawka procentowa.

Niedopuszczalne jest liczenie wyższych prowizji kredytowych ponad powyższe maksymalne obciążenie. Kwoty rzeczywiście poniesione przez instytucję kredytową w związku z prowadzeniem konta (porto itp.) winny być w rachunku wyszczególnione.

2. Przy pożyczkach w listach zastawnych wynosi stawka obciążenia: za czas od 1 września 1939 do 31 grudnia 1940 r. — 4 % rocznie; za czas od 1 stycznia 1941 r. należy płacić odsetki umowne, w związku z czym jednak przy zastosowaniu wyższej stawki obciążenia niż 5 % rocznie może nastąpić w wypadkach indywidualnych na wniosek obniżenie do 5 %.

Jeżeli dawniej pobierano obok odsetek jeszcze dodatek administracyjny, wówczas policzenie dodatku administracyjnego jest na podstawie obecnego nowego uregulowania dopuszczalne tylko o tyle, o ile na skutek tego włącznie z innymi kosztami ubocznymi nie zostaną przekroczone wyżej podane stawki maksymalne. Powyższe ustalenie nie rozciąga się na te części rat rocznych, które przypadają na umorzenie sumy pożyczki. Tę część winien dłużnik zapłacić niezależnie od kwoty 4 względnie 5 %.

3. W wypadku, gdy przez powiernika zostały zapłacone wyższe stawki, aniżeli do tego jest zobowiązany na podstawie powyższych przepisów, winien nastąpić zwrot lub zarachowanie.

Powyższe unormowanie obowiązuje wszystkie przedsiębiorstwa, które zostały poddane zarządowi powierniczemu do dnia 31 grudnia 1940 r.

Jeżeli majątek przedsiębiorstwa został dopiero po 31 grudnia 1940 r. poddany pod zarząd powierniczy, stawki podane pod liczbą 1 obowiązują dopiero od chwili ustanowienia zarządu powierniczego.

Miarodajną jest data dokumentu, stwierdzającego ustanowienie powiernika, wydanego przez Wydział Gospodarki, Oddział Zarząd Powierniczy, odnośnego dystryktu.

Ceny za len i konopie

W Dzienniku Rozporządzeń Nr. 1 z dnia 6 stycznia 1943 ukazało się zarządzenie o cenach za słomę lnianą i konopną oraz za włókna lnu i konopi wszelkiego rodzaju z dnia 22 grudnia 1942 r.

Dla zakupu u producenta słomy lnianej i konopnej oraz włókna lnu i konopi wszelkiego rodzaju ustala się ceny podane niżej:

Ceny te są cenami maksymalnymi za towary o nienagannej jakości przy uwzględnieniu stopnia jakości i obowiązują loco stacja załadowcza. Przy gorszej jakości towaru mogą być dokonane odpowiednie potrącenia.

Zarządzenie niniejsze należy stosować od dnia 1 listopada 1942 r.

Równocześnie traci moc obowiązującą zarządzenie o cenach za słomę lnianą i konopną oraz za włókna lnu i konopi wszelkiego rodzaju z dnia 8 listopada 1941 r. (Dz. Rozp. GG. str. 646).

Ceny za słomę lnianą i konopną za 100 kg

Słoma lniana, surowa, z siemieniem lub bez:	
I klasa jakości	29,— zł
II klasa jakości	25,— zł
III klasa jakości	21,— zł
IV klasa jakości	17,— zł
V klasa jakości	13,— zł
Słoma lniana, suszona:	
I klasa jakości	43,— zł
II klasa jakości	36,50 zł
III klasa jakości	30,50 zł
IV klasa jakości	24,50 zł
V klasa jakości	18,50 zł
Słoma konopna, surowa, z siemieniem lub bez:	
I klasa jakości	21,— zł
II klasa jakości	18,— zł
III klasa jakości	15,— zł
IV klasa jakości	12,— zł
V klasa jakości	9,— zł
Słoma konopna, suszona:	
I klasa jakości	30,50 zł
II klasa jakości	25,50 zł
III klasa jakości	21,25 zł
IV klasa jakości	17,— zł
V klasa jakości	12,75 zł

Ceny za wyrobione włókno za 1 kg

Len trzepany maszynowo i len czesany ręcznie:	
00 klasa jakości	4,70 zł
0 klasa jakości	4,25 zł
I klasa jakości	3,80 zł
II klasa jakości	3,40 zł
III klasa jakości	3,— zł
Pakuły lniane maszynowe (utrzęsione i uszlachetnione):	
00 klasa jakości	2,40 zł
0 klasa jakości	2,15 zł
I klasa jakości	1,90 zł
II klasa jakości	1,60 zł
III klasa jakości	1,30 zł
Len trzepany ręcznie:	
00 klasa jakości	3,10 zł
0 klasa jakości	2,70 zł
I klasa jakości	2,30 zł
II klasa jakości	1,90 zł
III klasa jakości	1,50 zł
Pakuły lniane ręczne (utrzęsione):	
00 klasa jakości	1,90 zł
0 klasa jakości	1,60 zł
I klasa jakości	1,30 zł
II klasa jakości	1,05 zł
III klasa jakości	0,80 zł

Konopie trzepane maszynowo i konopie czesane ręcznie:

0 klasa jakości	4,20 zł
I klasa jakości	3,60 zł
II klasa jakości	3,— zł

Pakuły konopne maszynowe:

0 klasa jakości	2,25 zł
I klasa jakości	1,95 zł
II klasa jakości	1,60 zł

Konopie trzepane ręcznie:

0 klasa jakości	3,— zł
I klasa jakości	2,40 zł
II klasa jakości	1,80 zł

Pakuły konopne ręczne:

00 klasa jakości . . . . (pakuły czesane)	2,10 zł
0 klasa jakości	1,50 zł
I klasa jakości	1,20 zł
II klasa jakości	0,90 zł

Ceny za kwiaty i rośliny ozdobne

w Okręgu Radomskim

Gubernator Okręgu Radomskiego, Urząd Kontroli Cen, wydał zarządzenie o cenach maksymalnych za kwiaty i rośliny ozdobne, które weszło w życie z dniem 23 grudnia 1942 r. Poniżej podajemy treść tego zarządzenia ogłoszonego w Dzienniku Urzędowym dla Generalnego Gubernatorstwa Nr. 1 str. 2 do użytku Spółdzielni ogrodniczych.

A. Kwiaty cięte:

	Cena producenta	Cena detaliczna I	II	III
			złotych	
1. Fijołki alpejskie	0,40	0,50	0,60	0,80
2. Chryzantemy				
a) małokwiatowe	0,50	0,60	0,70	0,90
b) wielokwiatowe	6,—	7,—	8,—	9,—
3. Mimozy	0,30	0,40	0,50	0,70
4. Tulipany (Darwin) . . .	2,—	2,60	3,—	3,50
5. Narcyzy				
a) pełne	1,20	1,60	1,80	2,10
b) niepełne	1,—	1,30	1,50	1,70
6. Irysy	0,60	0,80	0,90	1,—

B. Kwiaty doniczkowe:

	Cena producenta	Cena detaliczna I	II	III
			złotych	
1. Fijołki alpejskie (Cyclamenum perticum)				
9—12 kwiatów, roślina ponad 35 cm ∅ . . .	20,—	25,—	25,—	30,—
6—8 kwiatów, roślina ponad 30 cm ∅ . . .	13,—	15,—	17,—	20,—
3—5 kwiatów, roślina ponad 20 cm ∅ . . .	9,—	11,—	12,—	15,—
2—3 kwiatów, roślina ponad 15 cm ∅ . . .	5,—	6,—	7,—	8,—
2—3 kwiatów, roślina ponad 10 cm ∅ . . .	3,—	4,—	4,50	5,—

Roślina normalnie rozwinięta. Dobre osadzenie pączków. Ponad liśćmi stojące pączki uważa się za kwiaty.

	Cena producenta	Cena detaliczna I	II	III
			złotych	
2. Chryzantemy wielokwiatowe	8,—	10,—	12,50	15,—
3. Gloksynia (Gloxinia Hybrida)				
wielk. 1 (ponad 12 kwiatów, silnie rozwinięta roślina, dobre osadzenie pączków)	15,—	20,—	24,—	26,—
wielkość 2 (ponad 9 kwiatów, silnie rozwinięta roślina, dobre osadzenie pączków)	12,—	15,—	18,—	22,—
wielk. 3 (5-8 kwiatów, silnie rozwinięta roślina, dobre osadzenie pączków)	8,—	10,—	14,—	17,—
wielk. 4 (2-4 kwiatów, silnie rozwinięta roślina, dobre osadzenie pączków)	5,—	6,—	8,—	10,—

Ponad liśćmi stojące pączki uważa się za kwiaty.

	Cena producenta	Cena detaliczna I	II	III
4. Primula (Primula obconica)				
wielk. 1 (najmniej 4 wyrośnięte kwiatostany) .	7,50	10,—	12,—	14,—
wielk. 2 (najmniej 2 wyrośnięte kwiatostany) .	5,50	8,—	9,—	10,—
5. Asparagus ozdobny (Asparagus Sprengeri)				
wielk. 1 (doniczka 11-12 cm ∅, silnie rozwinięty)	8,—	10,—	12,50	15,—
wielk. 2 (doniczka 9-11 cm ∅ silnie rozwinięty)	6,—	8,—	9,50	11,—
Asparagus piórkowaty (Asparagus plumosus)				
wielk. 1 (doniczka 11-12 cm ∅, silnie rozwinięty)	10,—	13,—	16,—	18,50
wielk. 2 (doniczka 9-10 cm ∅ silnie rozwinięty)	8,—	10,—	12,50	14,50
6. Tradeskancja (Tradescantia) w doniczkach 10-12 cm ∅				
1. czerwono - brunatna, całkowicie wypełniona	3,50	4,—	5,—	6,—
2. zielona, całkowicie wypełniona	2,50	3,—	4,—	4,50
3. biała, całkowicie wypełniona	3,50	4,—	5,—	6,—
7. Paproć ozdobna (Naphrolepis Vestoni)				
wielk. 1 (doniczka 13-14 cm ∅, silnie rozwinięta)	15,—	20,—	24,—	26,—
wielk. 2 (doniczka 11-12 cm ∅, silnie rozwinięta)	10,—	13,—	16,—	18,—
wielk. 3 (doniczka 9-10 cm ∅, silnie rozwinięta)	6,—	8,—	9,50	11,—
8. Hiacynty				
a) I gatunek	5,—	6,50	7,50	8,70
b) II gatunek	4,—	5,30	6,—	7,—
9. Tulipany (cena sztuki)	1,80	2,40	2,70	6,10

dodatkowo 1 złoty za doniczkę.

	Cena producenta	Cena detaliczna I	II	III
10. Narcyzy (cena sztuki)				
a) pełne	1,20	1,60	1,80	2,10
b) niepełne	1,—	1,30	1,50	1,70

dodatkowo 1 złoty za doniczkę.

W razie zażądania dla roślin doniczkowych papierowych mankietów, wolno jest wpisać je do rachunku kosztów własnych.

Ceny obowiązują za towar pierwszej jakości, a przy kwiatach doniczkowych z wyjątkiem tulipanów i narcyzów łącznie z doniczką. Gorszej jakości towar należy sprzedawać ze zniżką 25 %.

Zieleń ciętą wolno osobno wstawiać do rachunku. Cenę za nią należy odrębnie wykazać w rachunku.

Producent sprzedaje według ceny producenta. Dopuszczone otwarte miejsca sprzedaży sprzedają według ceny detalicznej I. Handlarz detaliczny sprzedaje według ceny detalicznej II, chyba że zaopatruje się on u hurtownika lub zakupuje towar u producenta w miejscowościach odległych najmniej o 20 km od miejsca sprzedaży. W tym wypadku wolno mu sprzedawać według ceny detalicznej III.

Przy dostarczaniu przez hurtownika detaliście wolno jest powstałe koszta przewozu doliczyć do ceny producenta. Pozostająca jeszcze po tym rozpiętość ostateczna między ceną producenta i ceną detaliczną III należy przy kwiatach ciętych w 25 % do hurtownika i w 75 % do detalisty, a przy kwiatach doniczkowych w 30 % do hurtownika i w 70 % do detalisty.

Powyższe ceny są cenami maksymalnymi, wolno je obniżać, lecz nie wolno przekraczać.

Ceny sprzedaży należy podać do wiadomości czytelnie i widocznie na tabliczkach umieszczonych na towarach wystawionych do sprzedaży. Na tabliczkach cen uwidocznić należy przez dodatek grup II lub III, według której grupy ceny się kształtuje.

Następnie należy wywiesić na dobrze widocznym miejscu w każdym sklepie lub miejscu sprzedaży wyraźnie czytelny cennik w niemieckim języku, zaś w sklepach, do których są dopuszczani Polacy, także w języku polskim.

Wytwórcy i hurtownicy obowiązani są przy odbiorze kwiatów i roślin ozdobnych wystawić rachunek lub dowód dostawy z następującymi danymi:

1. dzień sprzedaży,
2. nazwisko i adres sprzedającego,
3. nazwisko i adres kupującego,
4. ilość sztuk lub wiązek sprzedanego towaru, a mianowicie dla każdego gatunku towaru osobno,
5. rodzaj towaru,
6. klasa jakości towaru,
7. cena za każdą jednostkę sprzedażną,
8. cena ogólna.

Rachunek względnie dowód dostawy musi być wystawiony w dwóch egzemplarzach. Oryginał otrzymuje kupujący. Kopię winien należycie przechować sprzedawca w lokalu sklepowym, drugi zaś egzemplarz kupujący. Na żądanie kupującego detalista obowiązany jest wystawić rachunek sprzedaży, który musi odpowiadać również wymaganiom podanym dla hurtowników i wytwórców

Uchybienia przeciwko zarządzeniu podlegają karze stosownie do § 6 rozporządzenia o kształtowaniu cen z dnia 12 kwietnia 1940 r. (Dz. Rozp. GG. I str. 131).

Ceny za obuwie w Okręgu Radomskim

Poniżej podajemy do użytku Spółdzielni szewskich Zarządzenie Nr. 1706/16 o ustaleniu cen maksymalnych za obuwie ręcznie wykonane w Okręgu Radom z dnia 5 grudnia 1942 r.

Na podstawie § 1 rozporządzenia o kształtowaniu cen z dnia 12 kwietnia 1940 r. (Dz. Rozp. GG. I. str. 131) oraz § 7 zarządzenia o ograniczeniu rozpiętości handlowych dla detalicznego handlu obuwiem w Generalnym Gubernatorstwie z dnia 28 maja 1940 r. (Dz. Rozp. GG. II str. 232) zarządza się za zgodą Rządu Generalnego Gubernatorstwa (Urząd dla Kształtowania Cen) co następuje:

§ 1

(1) Za obuwie ręcznie wykonane ustala się następujące ceny produkcyjne i konsumpcyjne, jako ceny maksymalne:

Rodzaj obuwia	Cena produkcyjna kołkow.	Cena produkcyjna szyte	Cena konsumpcyjna kołkow.	Cena konsumpcyjna szyte
	złotych		złotych	
1. Buty z cholewami 1. jakości doskonale wykonane z pierwszorzędnego cielęcego lub wołowego boksu	87,—	97,—	104,40	116,40
2. Buty z cholewami 2. jakości (fachowe wykonanie bez zarzutu) z cielęcego lub wołowego boksu	79,—	87,—	94,80	104,40
3. Męskie buciki sznurowane wielkość 40—46	36,35	38,95	43,60	46,70
4. Męskie półbuciki wielkość 40—46	33,60	35,90	40,30	43,10
5. Damskie buciki sznurowane wielkość 35—42	29,10	31,50	34,90	37,80
6. Damskie półbuciki wielkość 35—42	27,30	30,—	32,80	36,—
7. Półbuciki dla chłopców wielkość 35—42	27,—	28,50	32,40	33,20
8. Półbuciki dla dziewcząt wielkość 35—39	23,40	24,60	28,10	29,50
9. Sznurowane buciki dla dziewcząt wielkość 35—39	24,80	26,20	30,—	31,40
10. Półbuciki dla chłopców i dziewcząt wielkość 26—34	20,—	21,—	24,—	25,20
11. Buciki sznurowane dla chłopców i dziewcząt wielkość 26—34	21,30	22,40	25,60	26,90
12. Dziecinne obuwie dla chłopców i dziewcząt do wielkości 25	12,—	13,—	14,40	15,60

(2) Ceny przytoczone w ust. 1 p. 3 do 12 rozumieją się za obuwie ze skórzaną zelówką, z czarnego cielęcego, lub wołowego boksu, wykonane fachowo i bez zarzutu.

(3) Ceny ustalone w ust. 1 są cenami maksymalnymi, które obejmują całkowite koszta (np. sznurowadła, opakowanie).

§ 2

Do ustalonych w § 1 cen wolno najwyżej doliczać następujące dodatki:

1. Za wykonanie obuwia z ortopedycznymi wkładkami:
   za obuwie męskie, damskie i dla chłopców 18,— zł.
   za obuwie dziecinne . . . . 9,— zł.
2. Przy wykonaniu obuwia na zamówienie — z wyjątkiem obuwia ortopedycznego:
   za obuwie męskie, damskie i dla chłopców 8,— zł
   za obuwie dziecinne . . . . 4,— zł.
3. Inne dodatki (np. za ozdoby, luksusowe wykończenie z uwzględnieniem specjalnych życzeń klienta itp.) są niedopuszczalne.

§ 3

Ceny ustalone w § 1 rozumieją się loco warsztat względnie detalista.

§ 4

(1) Producent obuwia winien każdy but, o ile sprzedaż obuwia następuje w kartonach, również takowe w nieusuwalny sposób zaopatrzyć w znaki pochodzenia producenta i numer artykułu. Przy każdej dostawie handlarzowi —

detaliście należy wystawić rachunek, w którym uwidocznione są rodzaj obuwia, numer artykułu i cena kupna za każdą parę. Przebitki tych rachunków należy przechowywać przez okres dwóch lat w porządku.

(2) Detalista winien wynotować cenę sprzedaży na odnośnych rachunkach zakupu w sposób dostrzegalny i rachunki te przechowywać w porządku i ponumerowane przez okres dwóch lat.

(3) Na każdej parze obuwia bez różnicy czy ona znajduje się w sprzedaży lub na składzie w opakowaniu lub bez, należy umieścić tabliczkę uwidaczniającą cenę sprzedaży i numer rachunku zakupu. To oznaczenie ceny uważa się za cenę sprzedaży.

§ 5

Kto wykracza przeciw niniejszemu zarządzeniu, podlega karze stosownie do § 6 rozporządzenia o kształtowaniu cen z dnia 12 kwietnia 1940 r. (Dz. Rozp. GG. I str. 131).

§ 6

(1) Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 15 grudnia 1942 r.

(2) Równocześnie tracą moc obowiązującą wszystkie wydane dotychczas w Okręgu Radom przepisy sprzeczne z niniejszym zarządzeniem, w szczególności zarządzenie 1706/10 dotyczące cen maksymalnych za obuwie ręcznie wykonane w Okręgu Radom z dnia 20 maja 1941 r. (Biul. Inf. Izby Przemysłowo-Handlowej dla Okręgu Radom str. 321).

Ceny za świece w Okręgu Radomskim

Poniżej podajemy treść Zarządzenia 1722/6 o cenach maksymalnych za świece w Okręgu Radom z dnia 10 października 1942 r.

Na podstawie § 1 rozporządzenia o kształtowaniu cen z dnia 12 kwietnia 1940 r. (Dz. Rozp. GG. I str. 131) i upoważnienia Rządu Generalnego Gubernatorstwa (Urzędu dla Kształtowania Cen) z dnia 15 września 1942 r. zarządza się dla Okręgu Radom:

§ 1

(1) Za świece obowiązują następujące ceny maksymalne

1. 1 kg świec domowych (=12, 16 lub 18 sztuk)

	nieopakowane luzem w skrzyni	łącznie z opakowaniem
	złotych	
Cena loco fabryka	2,65	2,85
Cena loco składnica hurt. .	3,18	3,40
Cena loco sklep detal. . . .	4,20	4,40

2. 1 kg świec choinkowych

Cena loco fabryka	3,20	3,30
Cena loco składnica hurt .	3,80	3,90
Cena loco sklep detal. . .	4,80	4,90

(2) Niniejsze ceny są cenami maksymalnymi, w których mieszczą się wszelkie koszty handlowe włącznie z przesyłką, transportem itp. Ceny te wolno obniżać, w żadnym wypadku jednak podwyższać.

§ 2

(1) Przy użyciu skrzyń z drzewa do opakowania wolno wytwórcy i hurtownikowi wstawić osobno w rachunek koszty własne za skrzynie, jednak tylko do wysokości odpowiednio przystosowanej do rzeczywistej wartości skrzyni. Obliczone koszty własne należy jako takie oddzielnie wyszczególnić w rachunku i w wysokości 80% obliczonej wartości zwrócić kupującemu, po oddaniu skrzyń w stanie zdatnym do ponownego użytku. Zaliczanie skrzyń przez dobijanie dodatków do cen maksymalnych detalicznych, ustalonych w § 1, jest niedopuszczalne.

(2) Wytwórcy i hurtownicy są obowiązani zawiadomić odbiorców w każdym rachunku o obowiązujących cenach maksymalnych zwracając im przy tym uwagę na karygodność uchybień przeciwko cenom.

§ 3

Wykroczenia karane będą zgodnie z § 6 rozporządzenia o kształtowaniu cen.

§ 4

Zarządzenie niniejsze stosować należy od dnia 10 października 1942 r. Obowiązuje ono również w stosunku do wszystkich nie wykonanych jeszcze w całości w tym dniu umów dostawy. Z tym samym dniem tracą moc obowiązującą wszystkie wydane dotychczas w Okręgu Radom przepisy sprzeczne z niniejszym zarządzeniem, i zezwolenia udzielone indywidualnie.

Ceny za biżuterię sztuczną

w Okręgu Krakowskim

W obrocie biżuterią z metali nieszlachetnych, materiałów sztucznych i namiastkowych, szkła, drzewa, masy rogowej, zwykłej kości, skóry, papieru, porcelany, trzciny, materiałów włókienniczych, nieszlachetnych kamieni, wosku itp., dalej przedmiotami użytkowymi o charakterze ozdobnym z wyżej wymienionych materiałów, z wyjątkiem ze skóry, z zastępczych materiałów skórzanych, z materiałów włókienniczych i guzikami — obowiązują poniżej ustalone rozpiętości handlowe:

Rozpiętość handlowa w handlu przywozowym i hurtowym wynosi 20%, rozpiętość handlowa w handlu detalicznym 35%.

Powyższe rozpiętości handlowe są rozpiętościami maksymalnymi. Wolno je obniżać, jednak w żadnym wypadku podwyższać.

Rozpiętości handlowe wolno doliczać do ceny zasadniczej.

Ceną zasadniczą w rozumieniu niniejszego zarządzenia jest dająca się udowodnić rachunkiem zakupu faktyczna cena zakupu plus ewentualne dające się również udowodnić koszty przewozu lub dowozu, opłaty celne i opłaty za odprawę celną.

Przy ustalaniu ceny zasadniczej, skonta i prowizje do 3% mogą pozostać nieuwzględnione. Odnośnie do dotychczasowego stanu nie wolno ich jednak ani podwyższać, ani na nowo wprowadzać.

Jeżeli handlarz prowadzi jednocześnie handel hurtowy i detaliczny, to wolno mu wliczyć rozpiętości handlowe handlu hurtowego do obrotu w handlu detalicznym tylko wówczas, jeżeli prowadzi on handel hurtowy oddzielnie w sposób dający się rozpoznać z wydatków, obrotów i dochodu.

Jeżeli więcej handlarzy łącznie z agentami w obrębie tego samego stopnia handlowego bierze udział w zbyciu, to muszą się oni dzielić najwyższą dopuszczalną dla danego stopnia handlowego rozpiętością handlową.

O tyle przywóz i handel hurtowy uchodzą za jeden stopień handlowy.

Każdy handlarz winien zawiadomić swego nabywcę tego samego stopnia handlowego w jakiej wysokości korzystano już z rozpiętości handlowej tego samego stopnia handlowego i zaznaczyć to w rachunku.

Warunków zapłaty i dostawy nie wolno zmieniać na niekorzyść odbiorcy.

Każdy handlarz musi być w możności udowodnić swoją cenę zakupu rachunkami swoich dostawców, z których obok nazwiska i adresów dostawców, widoczne są dzień dostawy, artykuł, numer artykułu, ilość i cena.

Towary należy zaopatrzyć w cenę sprzedaży i odpowiedni numer księgi przychodu towarów lub w inne dokładne oznaczenie, wynikające z rachunku zakupu.

Rząd Generalnego Gubernatorstwa (Urząd dla Kształtowania Cen) lub upoważnione przezeń placówki mogą dopuścić lub zarządzić wyjątki od niniejszego zarządzenia.

Uchybienia przeciwko zarządzeniu o kształtowaniu powyższych cen podlegają karze stosownie do paragr. 6 rozporządzenia o kształtowaniu cen z dnia 12 kwietnia 1940 r. (Dz. Rozp. GG. 1, str. 131).

Zarządzenie nie zmienia pierwszego zarządzenia o uregulowaniu rozpiętości handlowych w obrocie handlowym wyrobami z żelaza i z innych metali z dnia 12 lutego 1941 r. (Dz. Rozp. GG. str. 25), pierwszego zarządzenia o uregulowaniu rozpiętości handlowych w obrocie handlowym artykułami gospodarstwa domowego ze szkła, ceramiki i porcelany z dnia 28 stycznia 1942 r. (Dz. Rozp. GG. str. 80) i zarządzenia o kształtowaniu cen za surowce, towary włókiennicze i niewłókiennicze towary krótkie w handlu hurtowym i detalicznym z dnia 15 kwietnia 1942 r. (Dz. Rozp. GG. str. 231).

Zarządzenie niniejsze weszło w życie z dniem 15 grudnia 1942 r.

Przetrzymywanie towarów włókienniczych

W interesie firm detalicznych tej gałęzi handlu przypominamy następujące obwieszczenia Urzędu Gospodarowania tkaninami i towarami włókienniczymi z dnia 22 listopada 1941 r., które i dziś jeszcze posiada moc obowiązującą:

„Urząd Gospodarowania tkaninami i towarami włókienniczymi zwraca uwagę na to, że niektóre firmy detaliczne nie wystawiają posiadanych towarów na sprzedaż, lecz trzymają je w składach rezerwowych, nie dopuszczając ich tym samym do rąk konsumenta. Wspomniany Urząd ostrzega, że firmy takie pozbawione zostaną na przyszłość wszelkiego dopływu i przydziału towarów. Niezależnie od tego firmom tym grozi surowa kara w myśl § 4 ust. 4 rozporządzenia o utworzeniu Urzędu Gospodarowania tkaninami i towarami włókienniczymi w G. G. z dnia 8 kwietnia 1940 r.".

Powyższy komunikat Urzędu Gospodarowania nie zabrania wprawdzie detalicznym firmom handlu włókienniczego utrzymywania składów rezerwowych, zabrania natomiast wyraźnie nadużywania tych składów dla tworzenia zapasów rezerwowych i wycofywania tą drogą towarów ze sprzedaży.

Ograniczenie wyrobu mebli

W Grupie Gospodarczej przemysłu drzewnego i papierniczego utworzone zostało z polecenia Rządu G. G. Wydział Główny Gospodarki, zrzeszenie zawodowe wytwórców mebli. Zrzeszenie zawodowe wytwórców mebli wydało obecnie, na zasadzie otrzymanych wskazówek, swym członkom polecenia, wprowadzające ograniczenie wyrobu mebli.

Tablice zamiany gęstości zboża

Na podstawie § 2 ust. 3 rozporządzenia o zawiadywaniu sprawami dotyczącymi miar w Generalnym Gubernatorstwie z dnia 13 czerwca 1941 r. (Dz. Rozp. GG. str. 335) będą ogłoszone tablice zamiany gęstości zboża w stanie zsypnym dla wyznaczania ilości kilogramów w hektolitrze zboża ze wskazań gęstościomierzy zbożowych godnych legalizacji.

Przy stosowaniu gęstościomierzy zbożowych jedno i ćwierćlitrowych dla określenia ilości kilogramów w hektolitrze, są miarodajne tylko przeliczenia wskazań tych gęstościomierzy, dokonane za pomocą tablic zamiany.

Jako ilość kilogramów w hektolitrze obowiązuje obecnie pięciokrotność ciężaru zsypnego, wykazanego przez gęstościomierz dwudziestolitrowy. W tablicach nie uwzględniono danych z dawnych „prób metrycznych" jako wyników niedopuszczalnego sposobu mierzenia (napełnianie pojemnika 50 lub 100 litrowego ręcznymi szuflami).

Tablice zamiany ukażą się w 2 wydaniach:

1. dla godnych legalizacji nowych typów gęstościomierzy zbożowych, które odpowiadają uzupełnieniu przepisów legalizacyjnych o gęstościomierzach zbożowych z dnia 13 kwietnia 1942 r.; zarządzenie 42/4 (Dziennik Urzędowy dla Miar i Wag Nr. 2 str. 11).

2. dla godnych legalizacji starych typów gęstościomierzy zbożowych, odpowiadających przepisom legalizacyjnym o gęstościomierzach zbożowych z dnia 18 stycznia 1937 (Dziennik Urzędowy Głównego Urzędu Miar i Wag poz. 37/4; wydanie obowiązuje jako drugi nakład tablic zamiany, wydanych w roku 1928 przez Główny Urząd Miar i Wag, które więcej nie mogą być stosowane przy określaniu ilości kilogramów w hektolitrze.

Stwierdza się, że wyniki pomiarów gęstościomierzami starego typu nie są tak dokładne jak wyniki pomiarów gęstościomierzami nowego typu. W szczególności zawartość pojemnika różni się o kilka mililitrów od wartości nominalnej. Ponadto różnice wskazań gęstościomierzy starych typów są większe aniżeli gęstościomierzy nowych typów.

Urzędowe tablice zamiany gęstości zboża w stanie zsypnym są do nabycia w Dyrekcjach Miar w Krakau, Albrechtstraße Nr 11 — w Warschau Długastraße 31 i w Lemberg Fleszarstraße 12.

Na żądanie stron dostarczane będą tablice w języku niemieckim lub polskim.

Zezwolenie na kotły parowe

Rząd Generalnego Gubernatorstwa (Główny Wydział Gospodarki) a dekretem z dnia 7 listopada 1942 r. (Nr 2761/3510/42) unormował uprawnienie do udzielenia zezwolenia na ustawianie i uruchomianie kotłów parowych odmiennie od § 1 rozporządzenia z dnia 7 grudnia 1921 r. w przedm. zezwolenia na ustawianie, przenoszenie i używanie kotłów parowych (Dz. U. R. P. Nr 103, poz. 747). Według tego do udzielania zezwolenia na ustawianie i uruchomianie kotłów parowych właściwym jest gubernator okręgu (wydział pracy) jako nadzorcza władza przemysłowa. Zezwolenia na ustawianie i uruchamianie kotłów parowych w zakładach, podlegających nadzorowi górniczemu, udziela właściwy urząd górniczy. O odwołaniu od decyzji tych placówek rozstrzyga ta władza, do której należy fachowy nadzór służbowy nad władzą udzielającą zezwolenia.

Stowarzyszenie Technicznego Dozoru dla Generalnego Gubernatorstwa otrzymało instrukcję, w sprawie skierowania do władz udzielających zezwolenia przedwstępnie dotychczas sprawdzonych przez nie załączników wniosku o dodatkowe zezwolenie na dokonane w międzyczasie ustawienie kotłów parowych pod warunkiem późniejszego uzyskania zezwolenia.

Wniosek o udzielenie zezwolenia na ustawienie i uruchomienie kotłów parowych należy w przyszłości kierować w dwóch egzemplarzach do władzy udzielającej zezwolenia za pośrednictwem właściwej placówki służbowej Stowarzyszenia Technicznego Dozoru, która podejmuje przedwstępne sprawdzenie.

Na podstawie umowy z Panem Ministrem Gospodarki Rzeszy w Generalnym Gubernatorstwie uznane będą badania urządzeń kotłów parowych dokonywane przez Stowarzyszenie Technicznego Dozoru, posiadające swoje siedziby w Rzeszy Niemieckiej.

Odpowiednio do wchodzącej obecnie w życie na obszarze Rzeszy instrukcji w sprawie kotłów, zezwolenie na podstawie § 1 rozporządzenia z dnia 7 grudnia 1921 r. zawiera w sobie policyjno-budowlane zezwolenie dla przynależności do urządzenia kotłowego (kotłownia, komin itd.). Nie narusza to właściwości policyjnej władzy budowlanej do badania wniosku o zezwolenie na inne urządzenia budowlane.

PORADY § PRAWNE

Ulgi w podatku obrotowym

Po omówieniu różnych zagadnień, wynikających dla spółdzielni z przepisów ustawy o państwowym podatku dochodowym, należałoby z kolei zająć się innym zasadniczym podatkiem, do którego uiszczania na rzecz Skarbu Państwa jest spółdzielnia w pewnych okolicznościach obowiązana — a mianowicie podatkiem obrotowym.

Art. 11 Ust. (1) ustawy o podatku obrotowym z dnia 4 maja 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 292) zawiera w tym względzie zasadnicze określenie. Brzmienie jego jest następujące:

„Spółdzielnie, działające na podstawie ustawy o spółdzielniach, a należące do związków rewizyjnych w rozumieniu tejże ustawy, jeżeli działają wyłącznie wśród swych członków, lub jeżeli w zakresie podstawowego przedmiotu swego przedsiębiorstwa, działają również z osobami, nie będącymi członkami, lecz przypadające na nieczłonków nadpłaty i zwroty przelewają w całości do funduszów, nie podlegających według ustawy o spółdzielniach lub statutu podziałowi między członków, korzystają z ulg następujących:

1. zwalnia się od podatku spółdzielcze instytucje drobnego kredytu, które określi Minister Skarbu:

2. w spółdzielniach kredytowych w rozumieniu prawa bankowego zwalnia się od podatku obrót:

a) osiągnięty z pożyczek udzielonych członkom,

b) osiągnięty z tytułu lokat w związkowych centralach finansowych;

3. w spółdzielniach, których działalność polega na sprzedaży członkom nabytych w tym celu lub wytworzonych towarów — zwalnia się od podatku obrót dokonany z członkami;

4. w spółdzielniach, których działalność polega na sprzedaży dostarczonych przez członków wytworów gospodarstwa rolnego — zwalnia się od podatku obrót przypadający na członków, a osiągnięty:

a) ze sprzedaży wytworów gospodarstwa rolnego w stanie nieprzerobionym,

b) ze sprzedaży wytworów hodowli, zbóż chlebowych, owoców, lnu, konopi, ziół leczniczych i grzybów po ich przerobieniu,

c) ze sprzedaży innych wytworów rolnych po ich przerobieniu, jeżeli przerób nie ma charakteru produkcji fabrycznej.

Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych może w drodze rozporządzeń w spółdzielniach, których działalność polega na sprzedaży dostarczonych przez członków innych wytworów rolnych, zwalniać od podatku obrót, przypadający na członków, a osiągnięty ze sprzedaży innych wytworów rolnych po ich przerobieniu, jeżeli przerób ma charakter produkcji fabrycznej;

5. w spółdzielniach, których działalność polega na sprzedaży dostarczonych przez członków wytworów warsztatów rzemieślniczych, wytworów pracy chałupniczej oraz przemysłu ludowego i domowego, zwalnia się od podatku obrót, przypadający na członków, a osiągnięty ze sprzedaży tychże w stanie nieprzerobionym. Rozporządzenie Ministra Skarbu określi warunki, jakim mają odpowiadać spółdzielnie, do których mają zastosowanie przepisy, zawarte w punkcie niniejszym;

6. zwalnia się od podatku obrotowego, działające na podstawie ustawy o spółdzielniach i należące do związków rewizyjnych spółdzielnie pracy i wytwórcze, zrzeszające wyłącznie pracowników najemnych, mające na celu zatrudnianie zarobkowe przez siebie członków i wykluczające inny dochód członków ze spółdzielni, poza wynagrodzeniem za własną pracę zarobkową, o ile odpowiadają one warunkom, ustalonym przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Opieki Społecznej.

Zagadnienie nadpłat i zwrotów przypadających na nieczłonków przedstawia się analogicznie jak przy ulgach w podatku dochodowym.

Przez zwrot rozumieć należy różnicę pomiędzy uiszczaną przez członka zapłatą za spełnione świadczenie, a poniesionymi przez spółdzielnię kosztami własnymi tegoż świadczenia.

Przez nadpłatę rozumieć należy różnicę pomiędzy zapłatą, otrzymaną przez spółdzielnię ze sprzedaży dostarczonego przez członka lub niecżłonka towaru, a kosztem tego towaru, na który składa się należność członka lub niecżłonka za dostawę oraz inne koszty własne spółdzielni.

Spółdzielnia nie może korzystać z ulg, jeżeli przypadające na niecżłonków nadpłaty i zwroty przelewa w jakiejkolwiek postaci na rzecz członków.

W szczególności wykluczające ulgę przelanie nadpłat i zwrotów ma miejsce wówczas, jeżeli spółdzielnia:

a) przelewa na rzecz członków przypadające na niecżłonków nadpłaty w tej postaci, iż płacąc niecżłonkom za dostawy niską cenę rynkową osiąga nadwyżkę, którą równocześnie zużywa, wypłacając członkom za takie same dostawy ceny wyższe, wskutek czego bądź w ogóle nie wykazuje zysków bilansowych, bądź też wydatnie je pomniejsza, albo

b) przelewa na rzecz członków przypadające na niecżłonków zwroty w ten sposób, iż pobiera od członków niższą cenę świadczeń, niż od niecżłonków, wskutek czego wynik bilansowy jest podobny, jak omówiony wyżej pod lit. a).

Przy obliczaniu sumy przypadających na niecżłonków nadpłat i zwrotów należy z reguły wydzielić tę sumę z ogólnej sumy nadpłat i zwrotów w takim stosunku, w jakim znajduje się obrót dokonany z niecżłonkami lub przypadający na nich do ogólnej sumy obrotu.

Jeżeli jednak z okoliczności faktycznych wynika, że wskazana w ust. poprzednim metoda nie umożliwia podziału sumy nadpłat i zwrotów z wystarczającą dokładnością, bądź ze względu na stosowanie różnych cen dla członków i niecżłonków, bądź też ze względu na różną zyskowność transakcji, dokonywanych z członkami i niecżłonkami — podział należy przeprowadzić z uwzględnieniem wspomnianych wyżej okoliczności faktycznych.

Zwolniony jest od podatku obrót dokonany z członkami lub przypadający na członków. System obliczenia tego obrotu będzie odmienny w poszczególnych typach spółdzielni. Podobnie jak przy komentowaniu art. 10 ustawy o podatku dochodowym, ustalamy trzy zasadnicze typy spółdzielni: typ I spółdzielnia spożywców, typ II — spół-

dzielnia mleczarska, przetwórcza lub zbytu i typ III — spółdzielnia o dwukierunkowej działalności, rolniczo-handlowa lub rolniczo-spożywcza. Obrotem podlegającym odliczeniu będzie przykładowo w poszczególnych typach spółdzielni:

Typ I.

1. Sprzedano członkom za . .	Zł 120 000	(60 %)	
2. Sprzedano niečłonkom za .	„ 80 000	(40 %)	
Razem			Zł 200 000
Do potrącenia:			
1. Obrót towarami podlegający podatkowi scalonemu . . .	Zł 80 000		
2. Obrót wewnętrzny, zwroty itp.	„ 20 000		Zł 100 000
Obrót po potrąceniach . . .			Zł 100 000

Podatkowi będzie więc podlegało 40 % obrotu z niečłonkami t. j. 40 000 zł.

Typ II.

1. Zakupiono produktów rolnych za	Zł 100 000	
w tym od członków	„ 60 000	(60 %)
od niečłonków	„ 40 000	(40 %)
2. Produkty (bez lub po przerobieniu) spółdzielnia sprzedała za	„ 110 000	
Na obrót z członkami przypada 60 %, t. j.	„ 66 000	
Opodatkowaniu podlega . . .	Zł 44 000	

Typ III.

Oblicza się osobno obrót działu sprzedaży i działu zakupu sposobem jak wyżej przedstawiono w przykładzie I i II.

Ogólny obrót wyniósł		Zł 310 000
do potrącenia:		
1. obrót dokonany z członkami (przykład I)	Zł 60 000	
2. obrót przypadający na członków (przykład II)	„ 66 000	„ 126 000
Opodatkowaniu podlega		Zł 184 000

Z przedstawionych przykładów wynika jasno, jakie różnice zachodzą w porównaniu z obliczeniami dla podatku dochodowego w typie II i III spółdzielni. Podstawą dla ustalenia procentowego obrotu z członkami jest wielkość transakcji z członkami i niečłonkami uzyskana przy skupie, kwotę która podlega odliczeniu ustala się jednak od ogólnej sumy uzyskanej ze sprzedaży.

W spółdzielniach typu I nie ma ograniczeń w ulgach w zależności od asortymentu towarów: w spółdzielniach typu II i III zwolniony jest obrót przypadający na członków, a osiągnięty ze sprzedaży wytworów gospodarstwa rolnego w stanie nieprzerobionym lub jeśli przerób nie ma charakteru produkcji fabrycznej oraz obrót osiągnięty ze sprzedaży wytworów hodowli zbóż chlebowych, owoców, lnu, konopi, ziół leczniczych i grzybów po ich przerobieniu (art. 11 ust. 1 pkt. 4).

Produkcję fabryczną określa § 13 rozporządzenia wykonawczego.

Tak sformułowany tekst ustawy jest inny niż dawne brzmienie art. 40 ustawy o państwowym podatku przemysłowym. Art. 11 zwalnia bez ograniczeń obrót przypadający na członków w spółdzielniach handlowych (rolniczo-handlowe, rolniczo-spożywcze) i wytwórczych, których produkcja nie ma charakteru produkcji fabrycznej: w spółdzielniach wytwórczych, których produkcja ma charakter fabryczny (np. napęd jest mechaniczny) podlega odliczeniu obrót przypadający na członków osiągnięty ze sprzedaży wytworów hodowli (spółdzielnia mleczarska), zbóż chlebowych (np. piekarnie, młyny spółdzielcze), owoców (spółdz. owocarskie), lnu, konopi, ziół leczniczych i grzybów.

Terminarz PODATKOWY

na MIESIĄC LUTY 1943 r.

Podatki państwowe

5 l u t y: Wpłata do kasy właściwego Urzędu Skarbowego podatku od energii elektrycznej, który dostawca energii pobrał w drugiej połowie stycznia.

7 l u t y: Wpłata do kasy właściwego Urzędu Skarbowego podatku od uposażeń służbowych, potrąconego przez pracodawcę od uposażeń wypłaconych w styczniu, przy dołączeniu przepisanego imiennego wykazu zatrzymanych potrąceń podatkowych.

10 l u t y: Wpłata do właściwej kasy gminnej (miejskiej) drugiej częściowej kwoty dodatku wojennego do daniny od mieszkańców.

10 l u t y: Wpłata do właściwej kasy gminnej (miejskiej) dodatku wojennego do daniny od mieszkańców, potrąconego w styczniu przez pracodawcę — przy dołączeniu przepisowego zgłoszenia.

15 l u t y: Wpłata do kasy właściwego Urzędu Skarbowego zaliczki na podatek obrotowy za styczeń przez podatników, których obrót w roku kalendarzowym 1942 przekroczył 50 000 złotych — przy dołączeniu deklaracji do wymiaru podatku obrotowego za miesiąc styczeń.

20 l u t y: Wpłata do kasy właściwego Urzędu Skarbowego podatku od energii elektrycznej, pobranego w pierwszej połowie lutego przez dostawcę energii.

Podatki gminne

7 l u t y: Wpłata do kasy właściwego Urzędu Skarbowego opłaty do funduszu pracy od tantiem, które w styczniu wypłacono.

10 l u t y: Wpłata do właściwej kasy gminnej (miejskiej) drugiej częściowej kwoty daniny od mieszkańców za rok obrachunkowy 1942.

10 l u t y: Wpłata do właściwej kasy gminnej (miejskiej) daniny od mieszkańców, ściągniętej w styczniu przez pracodawców — przy dołączeniu przepisowego zgłoszenia.

10 l u t y: Wpłata do właściwej kasy Ubezpieczalni Społecznej dodatków do ubezpieczeń na wypadek choroby, inwalidztwa, renty, od wypadków, od bezrobocia i do funduszu pracy od wynagrodzeń wypłaconych w miesiącu styczniu.

15 l u t y: Wpłata do kasy właściwego Urzędu Skarbowego czwartej zaliczki na podatek zarobkowy za rok obrachunkowy 1942 w wysokości jednej czwartej części podatku zarobkowego za rok obrachunkowy 1941.

15 l u t y: Wpłata podatku skumulowanego od wynagrodzeń za styczeń przy dołączeniu przepisowej deklaracji do wymiaru podatku skumulowanego od wynagrodzeń.

28 l u t y: Wpłata do kasy właściwego Urzędu Skarbowego opłaty do funduszu pracy od czynszów najmu pobranych w czwartym kwartale roku kalendarzowego 1942.

1 do 28 l u t y: Wpłata do właściwej kasy gminnej (miejskiej) opłat za wodę, czyszczenie kanałów i ulic a to stosownie do nakazu zapłaty.

Organizacja księgowości przebitkowej

Spółdzielnie rolniczo-handlowe prowadzą działalność gospodarczą przez agendy centrali, oddziały i różnego rodzaju przedsiębiorstwa. Oddziały, a niekiedy i przedsiębiorstwa są położone o kilkanaście lub kilkadziesiąt kilometrów od siedziby zakładu głównego. W siedzibie centrali częstokroć oprócz normalnej działalności handlowej spółdzielnie prowadzą specjalne działy handlowe np. zbiornice i stacje znakowania jaj, hurtownie spirytusowe itp. Działy te posiadają odrębne kasy, zatrudniają specjalnych pracowników i są zobowiązane przez władze zwierzchnie (np. Dyrekcja Monopolu Spirytusowego) do prowadzenia ksiąg, według ustalonych z góry wzorów. Dla organizatorów księgowości odrazu wyłania się zagadnienie, czy prowadzić księgowość w jednym miejscu i w jednych księgach dla całości przedsiębiorstwa, czy też księgowość zdecentralizować i prowadzić ją odrębnie dla centrali, a odrębnie dla poszczególnych oddziałów zamiejscowych, specjalnych działów handlowych i przedsiębiorstw.

Wśród praktyków księgowych przeważyło zdanie, aby księgowość prowadzić decentralistycznie. Związek Rewizyjny w instrukcji technicznej odnośnie prowadzenia księgowości, ogłoszonej w Nr. 3 „Spółdzielcy" z dnia 10 lutego 1942 roku, sprecyzował swoje zarządzenia w tym kierunku.

Przy zdecentralizowanej księgowości każdy oddział lub przedsiębiorstwo sporządza odrębne zamknięcie rachunków i w momencie sporządzania bilansów surowych oraz bilansu rocznego dodaje się w zestawieniu łącznym zestawienia szczegółowe, dotyczące poszczególnych działów. Na zewnątrz spółdzielnia występuje jako jednolita całość, w stosunkach wewnętrznych, w zależności od potrzeb, na całość składa się kilka a nawet kilkanaście części.

Co przemawia za zdecentralizowaniem księgowości?

1. Przy zdecentralizowanej księgowości odpada przesyłanie dokumentów do księgowania z oddziałów lub przedsiębiorstw do zakładu głównego. Przesyłka dokumentów trwa okres dłuższy i siłą rzeczy w księgowości ogólnej wytwarzałyby się zaległości, utrudniające, zwłaszcza na końcu miesiąca, terminowe sporządzenie zamknięć.

2. Zdecentralizowana księgowość wybitnie ułatwia wyrobienie poglądów na stan finansowy poszczególnych działów spółdzielni, jak również na ich rentowność. Gdyby te same dane zechciało się otrzymywać na podstawie ksiąg prowadzonych w centrali, istniałaby konieczność otwierania dodatkowych kont, co nadmiernie skomplikowałoby całość księgowości.

3. Kierownictwo oddziałów i przedsiębiorstw dysponuje na miejscu wszystkimi danymi, których dostarcza księgowość i na podstawie tych danych wydaje odpowiednie dyspozycje. Zazwyczaj przy scentralizowanej księgowości na miejscu prowadziło się różnego rodzaju kartoteki, lub luźne zapiski dla bieżących potrzeb (kartoteki dłużników i wierzycieli, kartoteki towarowe itp.). Dodatkowe prace przy zdecentralizowanej księgowości odpadają.

4. Organizacja pracy jest dużo prostsza w przedsiębiorstwie małym niż w dużym. Zdecentralizowana księgowość dzieli przedsiębiorstwo duże na szereg mniejszych.

5. Praktyka wykazała, że ze względów społecznych i gospodarczych nie jest wskazane tworzenie spółdzielni o zbyt dużym terenie działania. Tam gdzie tylko warunki na to zezwalają, należy tworzyć samodzielne spółdzielnie, a nie oddziały uzależnione od centrali. Zdecentralizowana księgowość ułatwia dokonanie szybkich rozrachunków i przejście na całkowicie odrębną księgowość w razie przekształcenia oddziału na samoistną spółdzielnię.

Nie należy jednak zapominać, że księgowość zdecentralizowana pociąga za sobą również szereg prac dodatkowych w czasie zestawiania wspólnych bilansów surowych i zamknięć rocznych, jak również w ciągu roku przez wystawianie t. zw. „not wewnętrznych". Dla przykładu — oddział oblicza od swoich obrotów należną Związkowi Rewizyjnemu opłatę. Ponieważ oddział nie rozlicza się bezpośrednio ze Związkiem Rewizyjnym, sporządza notę— Wn. Konto 521 „opłaty do Związku Rewizyjnego", Ma Konto 13 „Rozrachunki z centralą" — Centrala natomiast tą samą notą księguje: Wn. konto 13 „Rozrachunek z oddziałem", Ma konto 12 „Konto Związku Rewizyjnego". Przy księgowości zcentralizowanej księgowanie następowałoby odrazu na R-k kosztów i Konto Związku Rewizyjnego. Decentralizacja księgowości powinna być dokonywana rozsądnie, zawsze w myśl zasady, aby najkrótszą drogą dochodzić do celu. Niektóre spółdzielnie idą w tym kierunku zbyt daleko, wprowadzając decentralizację w ramach poszczególnych działów, np. tworzą odrębną księgowość dla działu zaopatrzenia rolników w towary, odrębną dla działu skupu produktów, odrębną dla transportu itd. O ile jest to uzasadnione w przedsiębiorstwach naprawdę dużych, w których poszczególne działy są całkowicie usamodzielnione, o tyle w spółdzielniach najczęściej bywa tak, że w jednym pokoju mieści się księgowość różnych działów i „noty wewnętrzne" krążą od jednego stolika do drugiego. Przepisy w sprawie decentralizacji księgowości opracowane przez Związek Rewizyjny wydają się być całkowicie dostateczne dla bieżących potrzeb spółdzielni i powinny być ściśle wykonywane.

Każda spółdzielnia musi dostosować plan kont do swoich potrzeb. Z rozważań na temat decentralizacji księgowości wynika, że spółdzielnia powinna opracować tyle planów kont, na ile części została całość księgowości rozczłonkowana. Tworzenie indywidualnych planów kont na podstawie ramowego planu kont, ustalonego przez Związek Rewizyjny jest rzeczą stosunkowo łatwą. Opuszcza się te konta, które w danej spółdzielni, lub jej części nie mają miejsca, utrzymuje w postaci niezmienionej lub rozbudowuje w ramach potrzeb konta pozostałe. Wydaje się wskazane bardzo szczegółowo omówić w tym miejscu sprawę tworzenia kont i zasady ich grupowania w tak zwane konta główne.

U długoletnich praktyków księgowych, prowadzących księgi według metody amerykańskiej zatraca się odróżnienie między kontem szczegółowym i kontem głównym, gdyż w małych przedsiębiorstwach w księdze dziennik-główna automatycznie w poszczególnych kolumnach następuje grupowanie kont szczegółowych na konta główne. W księgowości przebitkowej, która nawiązuje raczej do metod księgowości włoskiej, musimy samodzielnie grupować konta według z góry przemyślanego systemu, opartego o plan kont. Rozpatrzmy to zagadnienie na podstawie przykładów.

Dobrze zorganizowana księgowość powinna dostarczać danych odnośnie szczegółów stanu finansowego i gospodarki spółdzielni. W życiu codziennym interesują nas np. odpowiedzi na pytania następujące:

1. Jaka jest wartość książkowa samochodu ciężarowego marki X,

2. Ile wynosi nasz udział w Centralnej Kasie Spółek Rolniczych,

3. Ile wpłacił na udziały członek A,

4. Jaki jest stan konta Centralnego Urzędu Rolniczego z tytułu transakcji za zboże kontyngentowe,

5. Czy odbiorca B płaci punktualnie swoje zobowiązania,

6. Na jaką sumę musimy wykupić akceptów z dnia ......,

7. Ile mamy gotówki do dyspozycji na rachunku bieżącym w Centralnej Kasie,

8. Jaki posiadamy zapas węgla,
9. Ile zarobiliśmy na superfosfacie,
10. Ile wynoszą pensje pracowników spółdzielni,
11. Ile kosztowały remonty samochodu osobowego, itd.

Pytań podobnych można mieć w każdej spódzielni tysiące i tysiące, odpowiedzi otrzymujemy na zasadzie zapisów na kartach kontowych. Jeżeli chcemy mieć pogląd na całość stanu finansowego i gospodarki spółdzielni, zestawiamy obroty wszystkich kart kontowych i otrzymujemy bilans surowy.

Zestawianie kilkuset lub kilku tysięcy kart kontowych zajęłoby nam bardzo dużo czasu, a w wyniku doprowadziłoby do absurdu. Bogactwo szczegółów zaciemniłoby obraz ogólny, z którego prawie żadnych wniosków nie moglibyśmy wyciągnąć. Możemy zmniejszyć ilość kont przez zgrupowanie przy pomocy różnych metod technicznych obrotów kont o wspólnych cechach i otwieranie tak zwanych kont głównych. Do grupowania w konta główne specjalnie nadają się wszystkie konta osobowe, dla których wspólną cechą jest prowadzenie rozrachunków finansowych między klientami, a przedsiębiorstwem. Nie zawsze jednak grupujemy konta. Np. nie łączymy zazwyczaj z innymi kontami obrotów konta kasy, gdyż konto kasy posiada mało cech wspólnych z innymi kontami, a wydzielenie obrotów kasowych od innych obrotów jest bardzo ważne dla oceny stanu finansowego spółdzielni. Pozostawiając pewne konta bez zmiany z kilkuset lub kilku tysięcy innych kont o charakterze analitycznym tworzymy kilkadziesiąt kont o charakterze syntetycznym i na podstawie mniejszej ilości kont zestawiamy bilans surowy. Powtarzamy — konta na podstawie których zestawiamy bilans surowy, nazywamy kontami głównymi (syntetycznymi) — wszystkie inne konta na podstawie których tworzymy konta główne nazywamy kontami szczegółowymi (analitycznymi). W księgowości odbywamy drogę od szczegółów (analizy) do całości (syntezy). Postawiliśmy powyżej dla przykładu 11 pytań szczegółowych — jeżeli konta o wspólnych dla nich cechach pogrupujemy, utworzymy 11 kont głównych o nazwach i symbolach w/g obowiązującego planu kont jak następuje:

1. Konto o symbolu 02 — Maszyny i urządzenia maszynowe, tabor, na którym obok wartości samochodu ciężarowego marki X, zaksięgujemy wartość wszystkich innych ruchomości jak maszyny stopniowo amortyzowane, maszyny jednorazowo amortyzowane, wozy, zwierzęta pociągowe itd.

2. Konto o symbolu 05 — Udziały własne, na którym obok udziału w Centralnej Kasie będą zaksięgowane udziały w spółdzielniach i innych przedsiębiorstwach, akcje i papiery wartościowe o stałym oprocentowaniu.

3. Konto o symbolu 08 — Udziały członków, na którym obok wpłat członka A będą zaksięgowane wpłaty kilkuset lub kilku tysięcy innych członków.

4. Konto o symbolu 10 — Centrala Gospodarcza, na którym obok rozrachunków z tytułu tranzakcji za zboże kontyngentowe będą zaksięgowane wszystkie inne operacje handlowe i finansowe z centralą gospodarczą

5. Konto o symbolu 11 — Dłużnicy i wierzyciele z dostaw towarów i usług, na którym obok konta odbiorcy B będą zaksięgowane operacje ze wszystkimi odbiorcami i dostawcami spółdzielni oprócz centrali gospodarczej.

6. Konto o symbolu 15 — Akcepty, na którym obok akceptów płatnych w dniu . . . . . . będą zaksięgowane wszystkie akcepty wystawione przez spółdzielnię.

7. . . . .

8. Konto o symbolu 300 — Kupno towarów dla rolników, na którym będziemy księgowali obok zakupu węgla, zakupy wszystkich innych towarów dla rolników na rachunek własny.

9. Konto o symbolu 301 lub 302 — Sprzedaż członkom lub nieczłonkom towarów dla rolników, na których obok sprzedaży superfosfatu będziemy księgowali sprzedaż wszystkich innych towarów i na podstawie tego konta wyprowadzimy zysk brutto na wszystkich towarach dla rolników.

10. . . . .

11. Konto o symbolu 55 — Utrzymanie taboru wyjazdowego, na którym obok wydatków związanych z remontem będą księgowane wszystkie inne wydatki jak materiały pędne, garaż, utrzymanie taboru konnego itp. Celowo przytoczyliśmy stosunkowo dużą ilość przykładów tworzenia kont głównych, aby wykazać, jaka istnieje duża rozmaitość cech wspólnych dla różnych grup kont. Konta główne mogą być tworzone w/g najrozmaitszych kryteriów. Np. dla kont o symbolach 10 (Centrale Gospodarcze), 11 (Dłużnicy i wierzyciele z dostaw towarów i usług) i 12 (Inni dłużnicy i wierzyciele) można by utworzyć jedno konto główne, obejmujące wszystkie rozrachunki z klientami w rachunkach otwartych. Z bilansu surowego otrzymalibyśmy jednak zbyt ogólny pogląd w zakresie wierzytelności i zobowiązań w rachunkach otwartych. Z tą chwilą kiedy obroty z centralami gospodarczymi stanowią gros obrotów spółdzielni interesować nas musi, jakie są salda na rachunkach samej centrali. Z konta głównego o symbolu 12 otrzymujemy dane, jakie są wierzytelności i zobowiązania, nie pochodzące z tytułu operacyj handlowych spółdzielni, które są objęte kontami o symbolach 10 i 11.

Odwrotnie zamiast ogólnego konta o symbolu 11 można utworzyć kilka kont, biorąc jako wspólne cechy inne kryteria. Np. na specjalnym koncie głównym prowadzić tylko rozrachunki z firmami handlowymi i przemysłowymi, na innym koncie głównym prowadzić tylko majątki ziemskie pod zarządzem przymusowym itp. Przekonamy się jednak później przy prowadzeniu przykładu z księgowości, że ze względów technicznych otwieranie dużej ilości kont głównych jest uciążliwe. Np. obroty z majątkami pod zarządem przymusowym mogą być nieczęste, przenoszenie jednego czy dwu zapisów dziennie z kont szczegółowych na konta główne stwarzałoby podwójną pracę w księgowości i korzyść z otwarcia konta głównego byłaby mniejsza, niż trud w jego prowadzeniu. Z powyższych rozważań wynika, że w zależności od punktu widzenia w każdej spółdzielni można by tworzyć większą lub mniejszą ilość kont głównych. Ramowy plan kont i na podstawie planu kont ułożony przez Związek Rewizyjny formularz bilansu surowego zapobiega rożnolitości w tworzeniu kont głównych i ustala z góry, jakie konta główne mają być prowadzone w spółdzielniach. Wykaz kont głównych podaliśmy w pierwszym wykładzie przy omawianiu poszczególnych klas. Zasady otwierania kont głównych są następujące:

1. Nie należy grupować w konta główne kont szczegółowych o różnorodnych cechach.

2. Nie wolno tworzyć kont mieszanych (zapasowo-wynikowych), lecz wszystkie konta główne winny być bądź bilansowane (zapasowe), bądź wynikowe.

Grupa kont 18. Środki płatnicze. W formularzach bilansu surowego i bilansu rocznego nie jest wymagane podawanie w jednej sumie całego pogotowia płatniczego. Natomiast jest wymagane podawanie osobno konta kasy oraz osobno kont rachunków żyrowych w Banku Emisyjnym i P. U. Cz. Prowadzenie konta „Środków płatniczych" jest z punktu widzenia księgowości zbyteczne.

Grupa kont 26. Wydatki pokrywane z dochodów przedsiębiorstwa. Z tą chwilą kiedy przewiduje się tylko jeden wydatek z tego tytułu, jakim jest podatek dochodowy zbyteczne jest prowadzenie osobnego konta dla podatku dochodowego (symbol konta 260) i przenoszenie identycznych sum na konto główne 26. Konto 260 jest od razu bez żadnych przenoszeń kontem głównym.

Grupa kont 28. Nieruchomości i ruchomości w budowie. Całkiem różnego charakteru gospodarczego jest zjawisko budowy nieruchomości, a całkiem innego budowy ruchomości. Przy budowie nieruchomości wydatkujemy

niejednokrotnie dziesiątki i setki tysięcy złotych, przy budobie ruchomości wydatki idą w setki, a niekiedy tylko w tysiące złotych. Grupowanie na jednym koncie różnego charakteru zaszłości wydaje się niecelowe, tym bardziej, że konto 280 zamyka się w końcu roku przez konto 018, a konto 281 przez konto 038. Z tych względów wygodniej jest utworzyć dwa konta główne 280 i 281, zamiast traktować konta te jako szczegółowe i otworzyć ponadto konto główne 28.

Grupy kont 30 i 31. Towary dla rolników.

Grupy kont 30 i 31 mogły być prowadzone jako konta główne, gdy nie trzymaliśmy się zasady nie tworzenia kont mieszanych. Z tą chwilą kiedy konta zakupu są kontami zapasowymi, a konta sprzedaży wynikowymi, przenoszenie zapisów na konta 30 i 31 jest zupełnie zbyteczne, a pojęcia „towarów dla rolników" i „towarów od rolników" zbyt ogólne, jednoczące konta różnorakiego charakteru.

3. Każde konto główne o ile to jest możliwe, powinno być zamykane saldem jednostronnym (debetowym lub kredytowym. O ile bliżej wnikniemy w poszczególne konta w/g planu kont, to stwierdzimy, że zasada jednostronnego salda jest konsekwentnie przeprowadzona na kontach wszystkich klas, za wyjątkiem niektórych grup kont klasy 1-szej. Grupy kont 10, 11, 12, 13, 17 i 19 mogą mieć salda dwustronne (debetowe i kredytowe). Są to wyłącznie konta o charakterze osobowym i jedne i te same osoby (fizyczne lub prawne) mogą być w pewnych okresach wierzycielami, w innych dłużnikami spółdzielni. Konta o saldach jednostronnych w czasie zamykania rachunków przenosi się na debet lub kredyt Rachunku Bilansu, bądź na debet lub kredyt Rachunku Strat i Zysków.

Nie wszystkie konta główne podlegają podziałowi na konta szczegółowe.

1. Niektórych kont głównych w ogóle nie można podzielić na konta szczegółowe. Do takich kont należą — 081. Fundusz zasobowy, 082 Niepodzielny fundusz obrotowy, 98 Rachunek strat i zysków, 99 Bilans zamknięcia. Jak widzimy kont głównych, których nie można podzielić na konta szczegółowe, jest bardzo mało.

2. Niektóre konta prowadzi się jako konta główne w księgowości przebitkowej, konta zaś szczegółowe dla tych kont prowadzi się w księgach wiązanych, gdyż ten sposób okazał się praktyczniejszy. Są to konta 02 — Maszyny, urządzenia maszynowe, tabor, 03 — Inny inwentarz przedsiębiorstwa oraz 080 — Udziały członków.

3. Nie zachodzi potrzeba prowadzenia kont szczegółowych w tych wypadkach, gdy w ramach konta głównego występuje tylko jeden składnik, który w/g planu kont powinien być księgowany na karcie konta szczegółowego. Dla przykładu — konto główne 01 — Budynki z gruntem w/g planu kont dzieli się na 8 kont szczegółowych. Prowadzenie kont szczegółowych tylko wtedy może mieć miejsce, o ile w danej spółdzielni występuje dwa lub więcej zjawisk przewidzianych w planie kont. W praktyce spółdzielnia posiada np. budynek własny, służący przedsiębiorstwu na własnym gruncie, a innych budynków nie posiada. Wartość bilansową budynku z gruntem księgujemy na koncie 010 i konto to jest kontem głównym w danej spółdzielni.

Inny przykład. Konto główne 05 — Udziały własne. Spółdzielnia posiada tylko udział w Centralnej Kasie, innych udziałów, ani akcyj ani papierów wartościowych nie posiada. Spółdzielnia otwiera w tym wypadku konto 050 — Udział w Centralnej Kasie Spółek Rolniczych i konto to jest kontem głównym w danej spółdzielni. Jeszcze jeden przykład. Konto główne 07 — Zobowiązania długoterminowe. O ile spółdzielnia zaciągnęła jedną pożyczkę długoterminową np. w Państwowym Banku Rolnym z zabezpieczeniem hipotecznym otwiera konto 071-0 Państwowy Bank Rolny, które jest kontem głównym w danej spółdzielni. W omawianych przykładach, a wypadków tego rodzaju może być dużo w spółdzielniach, przenoszenie tych samych zapisów z karty konta szczegółowego na kartę konta głównego przynosiłoby spółdzielni tylko zbyteczną stratę czasu.

4. Dla potrzeb spółdzielni w wielu wypadkach wystarcza prowadzenie konta głównego bez dzielenia go na konta szczegółowe. Np. zagadnienie płaconych odsetek przez spółdzielnię jest tak nieskomplikowane, sumy stosunkowo niewysokie i nie wpływające w znacznym stopniu na ogólne wyniki pracy, że całkowicie wystarczające jest prowadzenie odsetek wypłaconych tylko na karcie konta głównego o symbolu 20. W innej spółdzielni to samo zagadnienie jest bardzo ważne. Tworzy się wtedy szereg kont szczegółowych w/g wzoru podanego w p. 32 wykładu pierwszego.

Nie wszystkie jednak konta główne mogą być tak prosto prowadzone. Życie wysuwa konieczność podziału kont głównych, na konta szczegółowe. Podział ten w/g planu kont może być dwu- lub trzystopniowy.

Przykładem konta o podziale dwustopniowym może być konto główne 10 — Centrala gospodarcza. Konto to dzielimy na kilka kont szczegółowych, stosownie do analogicznych kont, prowadzonych dla spółdzielni w Centrali.

Przykładem konta o podziale trzystopniowym może być następne konto główne 11 Dłużnicy i wierzyciele z dostaw towarów i usług: W/g wymagań planu kont najpierw należy prowadzić konta osobowe poszczególnych klientów, konta te grupować w/g grup klientów, a następnie utworzyć konto główne.

Podział konta jest trzystopniowy, a mianowicie:

1. Konto główne	— 11	Dłużnicy i wierzyciele z dostaw towarów i usług
2. Konto pośrednie	— 110	Firmy handlowe i przemysłowe.
3. Konto szczegółowe	— 110-0	Klient A
	110-1	Klient B itd.

Konta główne o podziale trzystopniowym w/g planu kont są następujące: 02, 03, 06, 07, 11, 12, 17, 19, oraz konta towarowe 300, 301, 302, 310, 311, 312.

Otwieranie kont szczegółowych zależy od potrzeb poszczególnych spółdzielni i nie może być z góry przewidziane. Indywidualny plan kont jest zazwyczaj znacznie rozszerzony w stosunku do ramowego planu kont, jeżeli chodzi o konta szczegółowe, a nie zawiera z drugiej strony szeregu kont głównych, gdyż nie wszystkie zaszłości gospodarcze przewidziane w ramowym planie kont mają miejsce w każdej spółdzielni. Wszystkie konta, prowadzone w spółdzielni rejestruje się w specjalnej księdze, zwanej Księgą Rejestru Kont. Przepisy Związku Rewizyjnego odnośnie prowadzenia tej księgi zostały ogłoszone w Nr. 3 „Spółdzielcy" z dnia 10. 2. 1942 r.

Po zapoznaniu się z zasadami decentralizacji i centralizacji księgowości oraz po omówieniu zasad tworzenia kont głównych i szczegółowych obecnie przystąpimy do sprawy podziału kont na poszczególne dzienniki. Poniżej podajemy schemat księgowości przebitkowej w spółdzielniach rolniczo-handlowych z uwzględnieniem dzienników prowadzonych najczęściej w spółdzielniach.

Przepisy Związku Rewizyjnego pod tym względem są następujące:

1. Ilość dzienników jest dowolna i ustala się ją na podstawie przemyślanego podziału pracy w rachunkowości w ten sposób, aby praca rozkładała się równomiernie pomiędzy pracowników. W każdym razie obowiązuje zasada, aby wszystkie zapisy na kontach szczegółowych i grupach kont były dokonywane przez przebitkę, co w praktyce 1941 roku nie zawsze miało miejsce.

2. Aby ułatwić stosowanie się do tej zasady zaleca się następujący podział dzienników.

a) Dzienniki Bilansu Otwarcia i Bilansu Zamknięcia.

b) Kilka dzienników, przeznaczonych dla jednej grupy kont — jak Dzienniki dla kont 10, 11, 30, 31, 32, 33 i innych kont, na których jest duża częstotliwość zapisów.

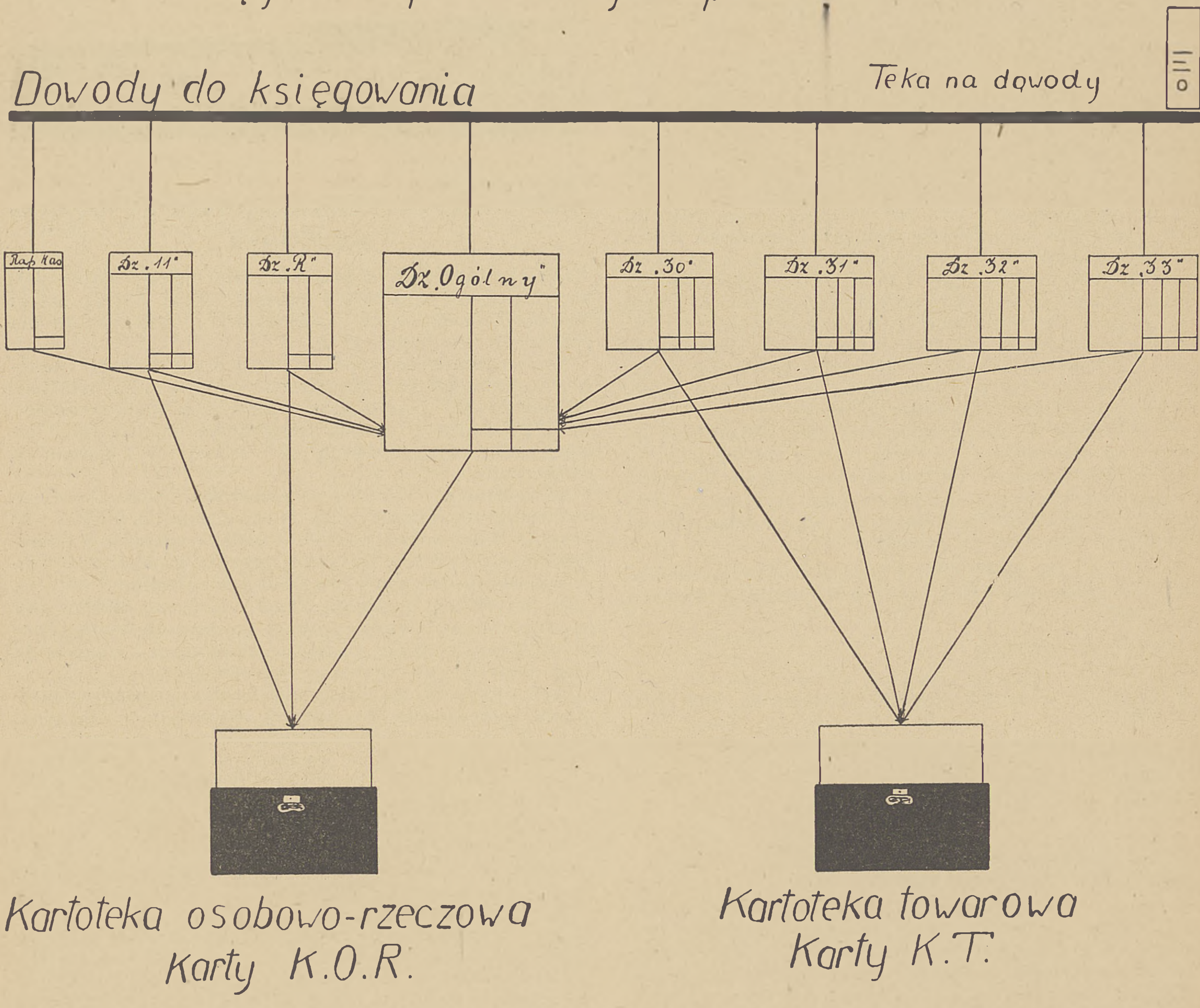
c) Dziennik dla kont różnych (Dziennik „R"), na którym księgować się będzie wszystkie konta, wymagające grupowania, konta cztero-, trzycyfrowe, konta osobowe — wymagające zgrupowania dla zapisu na karcie grupy kont.

d) Dziennik ogólny (Dziennik „O“), na którym będzie się prowadzić zapisy dotyczące wszystkich grup kont, które nie podlegają dalszemu podziałowi w dół (np. konto 20, 21), obrotów kasy i obrotów wszystkich pozostałych dzienników.

Operacje kasowe wpisuje się dziennie przez przebitkę do „Raportu kasowego“. Po zakończeniu dziennych operacyj odbitkę raportu wraz z dokumentami przekazujemy do buchalterii. Wszystkie operacje kasowe wpisuje się na kartach kont szczegółowych, względnie kartach kont głównych, które nie podlegają podziałowi na konta szczegółowe, a inaczej nieco dzielimy dzienniki, gdy oprócz zaszłości powyżej podanych chcemy każdego dnia otrzymywać również sumy obrotowe kont głównych podlegających podziałowi. Możemy wtedy każdego dnia sporządzić bilans surowy w/g wymagań Związku Rewizyjnego.

Poniżej omówimy podział na dzienniki, umożliwiający sporządzanie bilansów surowych każdego dnia.

Schemat księgowości przebitkowej w spółdzielniach rol. handl.

cie kontowej — 180 dwiema pozycjami w dzienniku „O“ — Przychód z dnia . . . . Rozchód z dnia . . . . ,

Przepisy powyższe są bardzo lakoniczne i całkowicie zrozumiałe dla osób, które prowadziły księgowość przebitkową od roku 1941. Uważamy za konieczne podane przepisy bliżej wyjaśnić oraz je uzupełnić. Prowadzący księgowość w/g metody amerykańskiej przyzwyczajają się do tego, że w księdze dziennik-główna w treści opisowej opisuje się jeden raz każdą pozycję, księgując sumy na dwóch przeciwstawnych kontach. W księgowości przebitkowej, w której zapisy są jednoczesne na karcie kontowej i karcie dziennikowej, każda pozycja musi być księgowana i w części opisowej i w sumach dwukrotnie, bądź w dwu różnych dziennikach, bądź też w tym samym dzienniku.

Następnie wyjaśnienie. Inny jest podział na dzienniki, gdy chcemy mieć zaksięgowane każdego dnia zaszłości

1. Pozycje kasowe przed odesłaniem dokumentów do księgowości są zaksięgowane w raporcie kasowym i księgowość otrzymuje odbitkę tego raportu. Jest to gotowy już dziennik kasowy.

2. Dla konta głównego o dużej częstotliwości zapisów każdego dnia, jak np. konto główne 11, wszystkie konta towarowe itp. otwieramy specjalne dzienniki, którym nadajemy symbole kont głównych stąd nazwa „Dziennik 11“, „Dziennik 30“ itp. Nakładając na dzienniki karty kont szczegółowych, odnoszących się do danych kont głównych — otrzymujemy w dzienniku odbitkę zapisów wszystkich kont szczegółowych, księgowanych w danym dniu, które po podsumowaniu dadzą nam obroty konta głównego. W ten sposób automatycznie podobnie jak w księgowości amerykańskiej, otrzymujemy sumę obrotów konta głównego.

3. Na dzienniku kont różnych (Dziennik „R“) nakładamy karty kont szczegółowych, odnoszących się do kont głównych o mniejszej częstotliwości zapisów. W końcu dnia po zesumowaniu dziennika otrzymujemy sumy obrotowe nie jednego konta głównego, a kilku, lub kilkunastu kont głównych. Przypada tedy dodatkowa czynność do wykonania, a mianowicie dodanie do siebie sum, odnoszących się do poszczególnych kont głównych. Czynność ta nazywa się „Zgrupowanie“ zapisów. Sumy uzyskane ze zgrupowania po dodaniu do siebie powinny być równe z sumami obrotowymi Dziennika „R“ w danym dniu.

Z powyższego wniosek, że im więcej prowadzimy dzienników dla poszczególnych kont głównych tym mniej będzie zapisów w dzienniku „R“ i tym łatwiej będzie można dokonać zgrupowania zapisów.

4. Wreszcie w dzienniku ogólnym (Dziennik „O“) prowadzimy zapisy tych kont głównych, które nie podlegają podziałowi na konta szczegółowe. Jeżeli teraz do dziennika „O“ przeniesiemy przez przebitkę sumy obrotowe dziennika kasowego, sumy obrotowe wszystkich dzienników specjalnych (dla poszczególnych kont głównych), sumy obrotowe poszczególnych kont głównych z dziennika „R“ (po zgrupowaniu tych sum) i podsumujemy dziennik „O“, to dziennik ten powinien się nam zbilansować. Dziennik „O“ grupuje sumy obrotowe wszystkich kont głównych, księgowanych w danym dniu. W ten sposób mamy zaksięgowane zaszłości na kontach szczegółowych i tego samego dnia na wszystkich kontach głównych.

Dla prowadzących księgowość przebitkową jest bardzo ważna znajomość, jakie konta główne prowadzi się w danej spółdzielni i czy te konta dzielą się na konta szczegółowe, czy też nie podlegają podziałowi.

Konta główne nie podlegające podziałowi księgujemy jeden raz w dzienniku „O“, konta główne podlegające podziałowi księgujemy w dziennikach specjalnych, najpierw jako konta szczegółowe, a dopiero sumy obrotowe wszystkich kont szczegółowych, odnoszących się do danego konta głównego przenosimy do dziennika „O“.

Przypuśćmy, że spółdzielnia prowadzi następujące dzienniki (ilość dzienników jak wynika z instrukcji Związku jest dowolna):

1. Dziennik kasowy,
2. Dziennik „11“,
3. Dziennik towarowy (trzykolumnowy) dla kont 301, 302, 303,
4. Dziennik towarowy dla kont 310, 311, 312,
5. Dziennik towarowy 32,
6. Dziennik „R“,
7. Dziennik „O“

oraz dzienniki bilansu otwarcia i zamknięcia, o prowadzeniu których nie będziemy narazie mówili.

Zakładamy dalej, że spółdzielnia rozbudowała ramowy plan kont tylko odnośnie kont osobowych, wszystkie inne konta główne pozostawiając bez zmiany. Przeróbmy obecnie przykładowo jakie konta będziemy księgowali w dzienniku „R“, lub dzienniku „O“.

Bierzemy do ręki plan kont i zastanawiamy się kolejno nad poszczególnymi kontami.

Konto 00 — Dziennik „R“ — dlaczego? Konto główne podlega podziałowi na konta szczegółowe.

Konto 01 — jak wyżej.

Konto 02 — Dziennik „O“ — dlaczego? Konto to w księgowości przebitkowej nie podlega podziałowi. Konta szczegółowe księguje się w księdze wiązanej.

Konto 03 — jak wyżej itd.
Konto 090 — Dziennik „O“,
Konto 10 — Dziennik „R“,
Konto 11 — Dziennik specjalny,
Konto 12 — Dziennik „R“ itd.
Konto 50 — Dziennik „R“,
Konto 60 — Dziennik „O“.

W ten sposób należy zastanowić się nad wszystkimi kontami głównymi podanymi w planie kont i najlepiej na osobnej kartce dla utrwalenia w pamięci i nabrania wprawy wypisać wszystkie konta, odnoszące się do dziennika „R“ oraz do dziennika „O“.

W niektórych spółdzielniach rolniczo-handlowych jak np. w Sandomierzu, Lublinie, Ostrowi Mazowieckiej są praktykowane inne nieco zasady podziału na dzienniki, równie dobre jak ustalone przez Związek Rewizyjny. Nie będziemy ich jednak podawali, aby nie obciążać pamięci czytelnika.

WYDAWNICTWA

Dr. Tomasz Lulek:

Zasady księgowości kupieckiej: Część III. Metodyka przebitkowa

Książka powyższa, która niedawno ukazała się na półkach księgarskich stanowi obecnie bodaj jedyny polski podręcznik księgowości przebitkowej w zastosowaniu dla przedsiębiorstw handlowych.

Treść podręcznika ujęta jest w krótkie rozdziały stanowiące pewną całość i zaopatrzone odpowiednimi tytułami. Wspomniawszy na początku o istocie i zaletach rachunkowości prowadzonej metodą przebitkową, omawia autor kolejno cechy kart kontowych, kart dzienników i aparatu do księgowania.

Na podanym w książce przykładowym planie kont, po omówieniu reguł kontowania, przeprowadzono w §§ 12 i 13 przykład księgowania zaszłości z całego miesiąca w przedsiębiorstwie handlowym, zamieszczając odpowiednie wzory wpisów na kartach kontowych i w dzienniku.

Po przykładzie następują uwagi o technice księgowania, o sporządzaniu bilansu surowego, o wprowadzaniu bilansu otwarcia, wreszcie o bilansie zamknięcia i zamykaniu kont, wszystko na dzienniku jednoszpaltowym.

Dalsze rozdziały traktują o sposobach księgowania, uzgadniania sporządzania bilansów w dzienniku trójkolumnowym, tj. mających osobną szpaltę na obroty z dłużnikami, wierzycielami i wreszcie osobną dla kont rzeczowych. W zastosowaniu do dzienników trójkolumnowych omówiono dalej sposoby grupowania zapisów oraz możliwości podziału pracy przez prowadzenie kilku dzienników.

Końcowe rozdziały książki zajmują się ponadto nowoczesnymi sposobami księgowania maszynowego, oraz metodami dotyczącymi rachunkowości tajnej stosowanej czasem w przedsiębiorstwach.

Książka chociaż jest dalszym ciągiem poprzednich dwu tomów rachunkowości kupieckiej, stanowi jednak dla siebie odrębną całość. Książka odbiega w wielu miejscach od rozpowszechnionej już przed wojną i obecnie terminologii w szczególności niewiadomo dlaczego klasy planu kont oznaczył autor zaczynając od 1 kończąc na 0, gdy tymczasem stosowany wszędzie w klasyfikacji system dziesiętny zaczyna się od 0 a kończy na 9.

Wyrażamy jednak przekonanie, że osoby znające praktycznie księgowość podwójną tabelaryczną czy włoską mogą z tego podręcznika nauczyć się metod pracy w rachunkowości przebitkowej. Omawiana w podręczniku dra Lulka rachunkowość przebitkowa dość znacznie różni się od rachunkowości przebitkowej w spółdzielniach rolniczo-handlowych. Księgowość nasza jest udoskonalona przede wszystkim przez wprowadzenie do kartotek buchalteryjnych również kontroli ilościowej towarów. Nie mniej jednak przeczytanie tej książki obejmującej około 100 stron jest celowe i pożyteczne i dla pracowników buchalterii powiatowych spółdzielni rolniczo-handlowych.

Spółdzielnia i handel w gospodarce wyżywienia

W numerze 1-szym dwutygodnika „Gospodarka Wyżywienia" z dnia 5. 1. 1943 r. ukazał się artykuł p. K. H. Bucka, który ze względu na zainteresowanie, jakie wzbudzić winien we spółdzielniach zamieszczamy w tłumaczeniu.

Dotychczas nie dało się przeprowadzić jakiegoś generalnego rozdziału pomiędzy funkcjami spółdzielni a handlu. Dążenie w roku 1935 w Rzeszy do podziału zadania, mające na celu oddanie zbioru produktów rolnych całkowicie spółdzielniom, zaś rozdziału tych produktów handlowi, nie doprowadziło do żadnego pozytywnego rezultatu i w związku z tym nie mogło przeszkodzić poprzedniemu rozwojowi, który dziś uznaje zasadnicze równouprawnienie spółdzielni i handlu w dziedzinie gospodarki rolniczej.

Obydwie formy gospodarcze posiadają swoje uzasadnienie zarówno w kwestii równolegle biegnącej obok siebie, kierowanej a tym samym zdrowej konkurencji, jak i każda forma dla siebie osobno, w ramach pewnego nałożonego na nie kręgu zadania. Owo równouprawnienie wymaga przeto, że na przykład żąda się od włączonego w dziedzinę rozdziału kupca tego, by on dla usprawiedliwienia swej właściwości hurtownika-rozdzielcy również działał w dziedzinie zbioru, aczkolwiek on z doświadczenia takiego zadania tylko niechętnie się podejmuje. Tak samo jasnym jest, że spółdzielnia, zajmująca się zbiorem zmusza siebie do wykonywania funkcyj hurtownika-rozdzielcy. Silniejsze ryzyko, większy nawał pracy a mniejszy zysk tkwią przeważnie w samej czynności zbiorczej. Ponieważ wskutek wyżywieniowej reglamentacji rynku zdjęto z rozdzielcy ryzyko całkowitego i punktualnego zbytu przypadających nań towarów, znikło również po większej części, o ile nie całkowicie, jego ryzyko del credere. Równowaga rynku umożliwia mu dalej szybszy obrót zarówno towarów jak i jego kapitału, sprawa magazynowania nie dotyczy go w szerszym zakresie z uwagi na centralną gospodarkę zapasową, zaś zapotrzebowanie kapitału stało się w stosunku do obrotu mniejsze.

Gdy w jesieni 1939 polska republika przestała egzystować, a wyżywieniowa reglamentacja rynku na tym obszarze musiała się ugruntować, znajdował się handel w 95% w rękach żydowskich. Aryjskiego handlu fachowego prawie w ogóle nie było. Jedynie organizacje spółdzielcze potrafiły się przeciwstawić żydowskiemu handlowi.

Wobec powyższego było nie tylko celowym, ale bezwzględnie koniecznym, przejąć przede wszystkim istniejący aparat spółdzielczy i jak najszybciej go rozbudować, aby móc zlecić zbiór i rozdział produktów rolnych oraz artykułów pierwszej potrzeby. Było dalej rzeczą nieodzowną poddać ów aparat spółdzielczy kierownictwu pewnemu, ze strony reglamentacji rynku, by wędrówka towarów od wytwórcy do spożywcy była bez przerwy kontrolowana, a tym samym, by zaistniała gwarancja sprawiedliwego i możliwie na tym samym stopniu utrzymującego się rozdziału znajdujących się do dyspozycji produktów rolnych.

Z tych przedłożeń powstał w styczniu 1940 Centralny Urząd Rolniczy wraz z swymi urzędami dystryktowymi i powiatowymi. Sam Centralny Urząd Rolniczy jest tylko środkiem reglamentacji rynku. Unia personalna jednak pomiędzy kierownikiem Urzędu Powiatowego Centralnego Urzędu Rolniczego a komisarzem obecnie rozbudowujących się spółdzielni zapewniła Centralnemu Urzędowi Rolniczemu takie szerokie i wielopostaciowe zakorzenienie się w gospodarce tego obszaru że dziś jest rzeczą niemożliwą wyobrazić sobie odbywający się bez tarć obrót towarowy w Generalnym Gubernatorstwie — bez tego urzędu.

Centralny Urząd Rolniczy „korzysta" jednak z podbudowy krajowych spółdzielni tylko na jednym odcinku swego zakresu pracy. Swą właściwą cechę uzyskuje on przez to, że jest on instytucją publiczno-prawną Generalnego Gubernatorstwa o specjalnym charakterze łączącą w sobie nadal funkcje syndykatu, urzędu Rzeszy oraz wielkiego przedsiębiorstwa handlowego.

Dlatego też wobec zagadnienia „spółdzielnia czy handel" nie występuje Centralny Urząd Rolniczy ani jako przedstawiciel spółdzieli ani też jako przedstawiciel handlu, lecz jedynie zajmuje stanowisko rzeczowe i beznamiętne. Takie jest również nastawienie kierownika Urzędu Powiatowego, jakkolwiek jego charakter jako komisarza spółdzielni powiatowej daje z zewnątrz pozory tkwiącego w tym przeciwieństwa. Dlatego też właśnie z jego strony przewiduje się jak największą miarę objektywności wobec interesów spółdzielni o r a z handlu.

Albowiem uprawnienia handlu nie można wcale kwestionować przy uwzględnieniu opisanej początkowej rozbudowy w Generalnym Guberatorstwie. Zadania mające na celu uchwycenie zbiorów, wzrastały z roku na rok, zarówno pod względem i l o ś c i mającego być w danym razie zebranego produktu, jak również specjalnie pod względem w i e l o r a k o ś c i płodów. Z rozszerzeniem jednak tych zadań co do stale wzrastającej liczby produktów musi być związana siłą faktu również stale wzrastająca s p e c j a l i z a c j a. Należy przy tym uwzględnić, że przy rosnących rozmiarach jakiegoś przedsiębiorstwa, usuwa się często na bok zadania specjalne, jako że inne zadania wydają się ważniejsze, a które pochłaniają całkowicie wydajność przedsiębiorstwa. Poza tym wytwórca odstawia niektóre specjalne produkty do punktu zbiorczego nie zawsze bez trudności, a w każdym razie nie w należytych rozmiarach, i produkty takie trzeba z gospodarstwa samemu sprowadzać. To wymaga znowu szeroko rozgałęzionej sieci zbieraczy, która przy towarach masowych mniej jest potrzebna i której dlatego również przy produktach specjalnych często nie uważa się za konieczną w należytych rozmiarach.

Spółdzielnie w Generalnym Gubernatorstwie w większości wypadków nie są jednak wyspecjalizowane, lecz zajmują się wszystkimi produktami rolnymi i artykułami pierwszej potrzeby, podczas gdy handel jest przystosowany prawie wyłącznie do pewnej określonej grupy produktów z dziedziny gospodarki wyżywieniowej. Oba rodzaje przedsiębiorstw mają swoje jasne i ciemne strony. Przedsiębiorstwo specjalne, a więc w Generalnym Gubernatorstwie przedsiębiorstwo handlowe, powinno normalnie gwarantować ułatwioną przejrzystość co do ruchu towarów oraz wyspecjalizowane obchodzenie się z nimi, podczas gdy przedsiębiorstwo mieszane, czyli w Generalnym Gubernatorstwie spółdzielnie ze swą wielorakością produktów rolniczych oraz zwłaszcza ze względu na prowadzone przez nie artykuły pierwszej potrzeby, stanowi dla chłopskiego wytwórcy większą atrakcyjność.

Pomimo to p o w o d z e n i e poszczególnego przedsiębiorstwa będzie poza tym kwestią osobową. Gdy kierownik jakiejś spółdzielni potrafi pod względem ludzkim i fachowym sprostać zadaniom takiego wielorakiego przedsiębiorstwa we wszystkich warunkach, to może on właśnie z uwagi na wielostronność swego przedsiębiorstwa przy należytym użyciu wszystkich stojących mu do dyspozycji środków pomocniczych, przez szeroko rozgałęzioną i u chłopskiego wytwórcy dobrze zaprowadzoną organizację zbioru, większy park przewozowy, odpowiednie pomieszczenia, wystarczający personel, ułatwioną ocenę kredytową, zmniejszone ryzyko itd. — osiągnąć jak najlepsze powodzenie. W tych warunkach nie ma on wcale potrzeby obawiać się konkurencji jakiegoś przedsiębiorstwa handlowego, które w tym wypadku niezwykle ciężko i przy użyciu całej swej osobowości oraz wiadomości fachowych mogłoby się utrzymać.

Gdy jednak stosunki wyglądają inaczej i gdy kierownik jakiejś spółdzielni nie dorósł całkowicie do swych zadań, to będzie się on wprawdzie zdecydowanie bronił przeciwko dodatkowej konkurencji, ta atoli będzie właśnie w tym wypadku, w interesie możliwie jak najbardziej całkowitego uchwycenia zbioru, naglące konieczna. Albowiem, i to jeszcze do tego dochodzi, tak jak równie mało wydaje się

zdrowym i celowym monopolowe stanowisko handlu w dziedzinie rozdziału, takim samym byłoby spółdzielcze stanowisko monopolowe w dziedzinie zbioru. Każde stanowisko monopolowe jest równoznaczne z wyłączeniem zdrowej konkurencji i prowadzi siłą faktu do niepożądanych objawów. Jest rzeczą po ludzku zrozumiałą, że właściciel jakiegoś stanowiska monopolowego przypisuje wyniki swej działalności jedynie swojej inicjatywie i wydajności pracy, aczkolwiek nie ma on możliwości z powodu braku konkurencji stwierdzić, czy inni nie potrafią więcej zdziałać niż on, i czy zbiorowy wynik pracy kilku osób nie byłby korzystniejszy, niż jego wynik pojedyńczy. Wypada bowiem przyjąć, że dwie osoby lub dwa przedsiębiorstwa więcej są wydajne, niż jedno. Wskutek konieczności obustronnych wysiłków uwolnią się siły, które muszą prowadzić do większego powodzenia. Obojętne jest zupełnie przy tym, czy obaj konkurenci, lub kilku ich, między sobą się ścierają albo nie. Jedynie powodzenie jest miarodajne dla celowości, zwłaszcza przy wszystkich pociągnięciach, dotyczących uchwycenia zbioru, na odcinku rolniczym.

Tym samym jednak nie można konkurencji oddawać za wszelką cenę ostatniego słowa. Włączenie obydwóch form gospodarczych można oczywiście tylko wtedy stosować, gdy przychód towarów gwarantuje rentowność dwóch albo kilku przedsiębiorstw. Istnieje jednak konieczność utworzenia k i l k u przedsiębiorstw na jednym terenie zbiorczym, to wówczas należy zasadniczo używać spółdzielni i handlu jedynie w myśl przewidywanego najlepszego powodzenia.

OGŁOSZENIA REJESTROWE I STATUTOWE

OBJAŚNIENIE ZNAKOW: N-ry DOLNE Z PRAWEJ STRONY: Nr ogłoszenia w piśmie i kolejność ogłoszeń kilkakrotna.

CENNIK OGŁOSZEŃ SPÓŁDZIELNI: Ogłoszenia rejestrowe: pierwszy wpis — zł 80.—; zmiany w rejestrze — zł 30.—; za każde ogłoszenie likwidacyjne — zł 30.—. Ogłoszenie o walnym zgromadzeniu — zł 45.—. Ogłoszenie bilansu w tabeli — zł 80.—, oddzielnie — zł 160.—.

Zmiany statutów

Walne Zgromadzenie Spółdzielni Mleczarskiej w Wesołej koło Dynowa w związku z przyjęciem nowego statutu uchwaliło w dniu 9/VIII 1942 roku jednogłośnie znieść dotychczas obowiązującą odpowiedzialność dodatkową członków, a w to miejsce wprowadzić odpowiedzialność tylko zadeklarowanymi udziałami. Spółdzielnia jest gotowa na żądanie zaspokoić wszystkich wierzycieli nie zgadzających się z powyższą zmianą, których wierzytelności istnieć będą w dniu ostatniego ogłoszenia, względnie złożyć do depozytu sądowego kwoty potrzebne na zabezpieczenie wierzytelności niepłatnych lub spornych. Wierzyciele, którzy nie zgłoszą się w ciągu 3 miesięcy od dnia trzeciego ogłoszenia celem spłacenia ich należności, będą uważani za zgadzających się na powyższe zmiany. Sp. 781/Ogł. III

Na Walnych Zebraniach: Spółdzielni Mleczarskiej z odp. udz. w Domaradzu, odbytym w dniu 1 grudnia 1940 i Spółdzielni Mleczarskiej z ogr. odp. w Golcowej, odbytym w dniu 16 lutego 1941 r. uchwalono połączenie się obydwóch Spółdzielni z tym, że Spółdzielnią przejmującą będzie Spółdzielnia Mleczarska w Domaradzu. Podstawą prawną połączenia jest statut Spółdzielni Mleczarskiej w Domaradzu, podstawą rachunkową, bilansy obydwóch Spółdzielni sporządzone na 31 grudnia 1939 sprawdzone przez rewizje. W związku z przyjęciem statutu Spółdzielni w Domaradzu, Spółdzielnia Mleczarska w Golcowej zniosła odpowiedzialność dodatkową, pozostawiając odpowiedzialność tylko zadeklarowanymi udziałami. Wzywa się wierzycieli niezgadzających się na tę zmianę do zgłaszania się w terminie ustawowym, pod adresem Spółdzielni przejmującej, celem ich zaspokojenia. Sp. 793/Ogł. II

Na Walnym Zebraniu Banku Ludowego, Spółdzielni z ogr. odp. w Tarnowie uchwalono połączyć Spółdzielnię z Kasą Stefczyka w Tarnowie na Strusinie i postanowiono obniżyć jednostkę udziałową ze zł. 100.— na zł. 50.— a dotychczasową odpowiedzialność członków Banku Ludowego Spółdz. z ogr. odpow. w Tarnowie zmienić na odpowiedzialność udziałami i dodatkową do 9-ciokrotnej wysokości pierwszego zadeklarowanego udziału. Sp. 814/Ogł. I

Sąd Okręgowy w Rzeszowie, dnia 7 stycznia 1943 r. Nr. I. RS. II. 8. Sprawa Związku Spółdzielni Mleczarskich w Rzeszowie o wpisanie do rejestru spółdzielni zmian statutu postanawia: wpisać do rejestru spółdzielni numer rejestru II. 8. następujące dane: Firma brzmi: Okręgowa Mleczarnia Spółdzielcza w Rzeszowie z odpowiedzialnością udziałami. Siedziba w Rzeszowie. Odpowiedzialność członków zadeklarowanymi udziałami. Przedmiot przedsiębiorstwa: Przedmiotem przedsiębiorstwa Spółdzielni jest prowadzenie wspólnego przerobu i zbytu nabiału i jaj, dostarczanych przez członków oraz wspólne nabywanie i dostarczanie członkom artykułów, potrzebnych w gospodarstwie hodowlanym i nabiałowym. Spółdzielnia ma prawo zakładać na terenie swej działalności mleczarnie, zbiornice mleka i jaj, śmietanczarnie, składy, filie, sklepy, pijalnie mleka oraz zakłady dla wyrobu serów i innych produktów nabiałowych. Czas trwania Spółdzielni jest nieograniczony. Spółdzielnia może nadto rozszerzyć swą działalność na producentów mleka i jaj z terenu swego działania, nie będących jej członkami. Udział wynosi 100 zł. z czego przy przystąpieniu wpłaca się zaraz 50 zł. Zresztą przyjęto w całości wzorowy statut zalecony przez Związek rewizyjny Spółdzielni. Data wpisu: 7 stycznia 1943 r. Rs. 805

Sąd Okręgowy w Rzeszowie, dnia 19 grudnia 1942 r. Nr. I. RS. I. 24. Sprawa Spółdzielni Rolniczo-Handlowej w Łańcucie o wpisanie do rejestru spółdzielni zmian — postanawia: wpisać do rejestru spółdzielni numer rejestru I. 24. 1. Nr. kolejny wpisu 7. 6. Zmiana § 38 statutu. Rok obrachunkowy rozpoczyna się dnia 1 lipca a kończy się 30 czerwca. Data wpisu 21 grudnia 1942 r. Rs. 805a

Sąd Okręgowy w Rzeszowie, dnia 22 grudnia 1942 r. Sygn. I. RS. I. 170/82. Sprawa firmowej Kasy Stefczyka Spółdzielni z nieograniczoną odpowiedzialnością w Gniewczynie Łańcuckiej i Kasy Stefczyka, Spółdzielni z nieograniczoną odpowiedzialnością w Tryńczy celem połączenia firm powyższych postanawia: połączyć Spółdzielnię Kasę Stefczyka z nieogr. odpow. w Tryńczy ze Spółdzielnią Kasą Stefczyka z nieograniczoną odpow. w Gniewczynie Łańcuckiej, z tym, że Spółdzielnią przejmującą jest Spółdzielnia Kasa Stefczyka w Gniewczynie Łańcuckiej. Podstawą prawną połączenia się spółdzielni jest statut Kasy Stefczyka spółdzielni z nieograniczoną odpowiedzialnością w Gniewczynie Łańcuckiej. Wykreśla się Spółdzielnię Kasę Stefczyka w Tryńczy z rejestru spółdzielni jako połączoną z Kasą Stefczyka w Gniewczynie Łańcuckiej. Rs. 805b

Sąd Okręgowy w Rzeszowie, dnia 10 grudnia 1942 r. Nr. I. RS. IV. 131. Sprawa Okręgowej Spółdzielni Rolniczo-Handlowej w Białobrzegach o wpisanie do rejestru spółdzielni zmian postanawia: wpisać do rejestru spółdzielni numer rejestru IV. 131. 1. Nr. kolejny wpisu: 3. 7. Zmiana art. 38 statutu. Rok obrachunkowy trwa od 1 lipca do 30 czerwca. Uzupełniono art. 4 statutu. Spółdzielnia może prowadzić wymienione ad art. 4 operacje również z niečłonkami. Data wpisu 11 grudnia 1942 r. Rs. 805c

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, dnia 18 grudnia 1942 r. I. RS. II. 39. W sprawie wniosku firmy Składnicy Kółek Rolniczych w Grybowie, stow. spółdz. z ogr. odpow. o zmianę statutu co do zmienionej odpowiedzialności członków, wyznacza się na zasadzie art. 73 ust. 3 ust. o spółdzielniach rozprawę w Sądzie tutejszym na dzień 5 lutego 1942, godz. 9, sala nr. 122 II p., do której wzywa się wszystkich wierzycieli tej spółdzielni do zgłoszenia swych roszczeń lub zarzutów przeciw rzeczonej zmianie statutu. Rs. 810

Sąd Okręgowy w Rzeszowie, dnia 10 grudnia 1942 r. Nr. I. RS. V. 37. Sprawa Spółdzielni Spożywców „Przyszłość" w Ubieszynie o wpisanie do rejestru spółdzielni zmian, postanawia: wpisać do rejestru spółdzielni numer rejestru V. 37, następujące dane: I. członkowie zarządu Walerian Czeszyk, Stanisław Hajdasz, Ignacy Kasper; II. wykreślono: Jana Gliniaka, Franciszka Czeszyka, Jana Kubraka. Data wpisu: 11 grudnia 1942. Rs. 806

Sąd Okręgowy w Rzeszowie, dnia 19 grudnia 1942 r. Nr. I. RS. V. 89. Sprawa Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Niebylcu o wpisanie do rejestru spółdzielni zmian — postanawia: wpisać do rejestru spółdzielni numer rejestru V. 89. 1. Nr. kolejny wpisu: 3; 5. I. członek zarządu: Jan Nastałek. II. wykreślono Franciszka Berenta. Data wpisu: 21 grudnia 1942 r. Rs. 806a

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, dnia 22 grudnia 1942. I. RS. I. 81. W rejestrze spółdzielni wpisano przy firmie Kasa Stefczyka, spółdzielnia z nieogr. odpow. w Piwnicznej, iż w dniu 7 lipca 1941 w miejsce Józefa Dulaka wybrano do zarządu Stanisława Tokarczyka oraz ponownie Józefa Michalika i Tomasza Zielińskiego. Rs. 809

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, dnia 23 grudnia 1942. I. RS. I. 84. W rejestrze spółdzielni wpisano przy firmie Kasa Stefczyka, spółdzielnia z nieogr. odpow. w Wielogłowach, iż w dniu 31 maja 1942 w miejsce Jana Słabego (starszy) wybrano do zarządu Jana Słabego (młodszy) oraz ponownie Stanisława Fedkę, Tadeusza Fałowskiego, Ignacego Szarałę, Piotra Szarałę, Józefa Barana, Franciszka Czopa i Jana Cisowskiego. Rs. 809a

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, dnia 11 grudnia 1942. I. RS. I. 111. W rejestrze spółdzielni wpisano przy firmie Kasa Stefczyka, spółdzielnia z nieograniczoną odpowiedzialnością w Rabie Wyżnej, iż w dniu 31 maja 1942 w miejsce Bielańskiego Szymona i Wsoła Józefa wybrano do zarządu Szepelak Wiktorię i Sadkowskiego Stanisława oraz ponownia Kędziorę Walentego i Węglarza Franciszka. Rs. 809b

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, dnia 30 listopada 1942. I. RS. II. 22. W rejestrze spółdzielni wpisano przy firmie Pierwsza Karpacka Serowarnia, Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska z odpow. udział. w Łososinie Górnej, iż w dniu 15 listopada 1942 r., w miejsce Antoniego Rozuma i Walentego Waligóry wybrano do zarządu Jana Glzę i Wacławę Misińską oraz ponownie Pławeckiego Józefa. Rs. 809c

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, dnia 12 stycznia 1943. I. RS. II. 122. W rejestrze spółdzielni wpisano przy firmie „Rolnik" Spółdzielnia Rolniczo-Handlowa z odpowiedzialnością udziałami w Starym Sączu, iż w dniu 23 listopada 1942 r. wybrano nowy zarząd w składzie: Rokita Stanisław, Ciągło Stanisław i Kempa Antoni. Rs. 809d

Rozwiązania i likwidacje spółdzielni

Mianowany przez Sąd Okręgowy w Lublinie likwidator Spółdzielczego Stowarzyszenia Spożywców „Jutrzenka" z odpow. udziałami w likwidacji w Zakrzówku stosownie do art. 76 ustawy o spółdzielniach wzywa wierzycieli do zgłaszania swych roszczeń w terminie trzech miesięcy od daty ostatniego ogłoszenia, pod adresem: Kazimierz Krawiński, Lublin, ul. Lubartowska 2. Sp. 785/Ogł. III

Mianowany przez Sąd Okręgowy w Kielcach likwidator Mleczarni Spółdzielczej w Dobranowicach Spółdzielnia z ogr. odpow., poczta Pronowice, wzywa wierzycieli do zgłaszania swych roszczeń w terminie trzech miesięcy od daty ostatniego ogłoszenia, pod adresem: Paweł Kołodziej, Klimontów poczta Proszowice. Sp. 792/Ogł. II

Decyzją Sądu Okręgowego w Tarnowie Wydział II. Handlowy z daty 11. VIII. 1942 r. została rozwiązana Spółdzielnia Mleczarska w Bobrowej z ograniczoną odpowiedzialnością. Likwidatorami zostali zamianowani Bronisław Harla, zamieszkały w Bobrowej i Wojciech Gil, zamieszkały w Woli Zyrakowskiej. Wymienieni likwidatorzy wzywają niniejszym wierzycieli do zgłoszenia swych roszczeń w terminie ustawowym. Sp. 797/Ogł. II

Mianowany przez Sąd Okręgowy w Radomiu likwidator Kasy Stefczyka z odp. nieogr. w Dębowej Woli stosownie do wymagań art. 76 ust. 4 Ustawy o Spółdzielniach wzywa wierzycieli do zgłaszania swych roszczeń w terminie 3-ch miesięcy od daty ostatniego ogłoszenia pod adresem: Ziętarski Jan, Ostrowiec Kielecki, Aleja 3-go Maja Nr. 13, biura Banku Spółdzielczego Przemysłowo-Rolnego. Sp. 798/Ogł. II

Mianowany przez Sąd Okręgowy w Lublinie likwidator Spółdzielni Mleczarskiej „Panienka" w Niemienicach z odp. ogr. w likwidacji do art. 76 ustawy o spółdzielniach, wzywa wierzycieli do zgłaszania swych roszczeń w terminie trzech miesięcy od daty ostatniego ogłoszenia, pod adresem: Dzik Paweł, Krasnystaw, ul. Policyjna 7. Sp. 799/Ogł. II

Mianowany przez Sąd Okręgowy w Lublinie likwidator Spółdzielni Mleczarskiej z ogr. udz. w Zakręciu, stosownie do wymagań art. 76 ust. 4 ustawy o spółdzielniach, wzywa wierzycieli do zgłaszania swych roszczeń w ciągu 3 miesięcy pod adresem: Dzik Paweł, Krasnystaw, ul. Policyjna 7. Z uwagi na to, że księgi i dowody zaginęły w czasie działań wojennych, pretensje muszą być należycie udokumentowane. Sp. 816/Ogł. I

Zawiadomienia o walnych zgromadzeniach

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie członków Banku Podhalańskiego Spółdzielczego z ogr. odpow. w Zakopanem przedtem Towarzystwo Zaliczkowe, odbędzie się dnia 8 lutego 1943 o godz. 11-tej przedpoł. w lokalu Banku, przy ul. Kościuszki, a w razie braku kompletu o godz. 12-tej bez względu na ilość obecnych członków, z następującym porządkiem dziennym: 1) Odczytanie protokołu z ostatniego Walnego Zgromadzenia; 2) Przyjęcie wzorowego statutu zaleconego przez Związek z pozostawieniem § 26 dotychczas obowiązującego statutu oraz zmiana nazwy na: Góralski Bank Spółdzielczy z ogr. odpow. w Zakopanem; 3) Wnioski członków zgłoszone w terminie statutowym. Sp. 807

Walne Zgromadzenie członków Spółdzielczego Syndykatu Rolniczego w Warszawie, Spółdzielnia z ograniczoną odpowiedzialnością w likwidacji, odbędzie się w dniu 26 lutego 1943 roku o godz. 12, przy ulicy Krakowskie Przedmieście 7 m. 30, z następującym porządkiem obrad: 1) Odczytanie protokółu poprzedniego Walnego Zgromadzenia; 2) Odczytanie sprawozdania z rewizji Związku Rewizyjnego; 3) Sprawozdanie Władz Spółdzielni, zatwierdzenie bilansów i zysków strat i nadwyżek za rok 1941 i 42 oraz udzielenie skwitowania Radzie Nadzorczej i Likwidatorowi; 4) Zatwierdzenie budżetów za rok 1942 i na rok 1943; 5) Wolne wnioski. Sp. 811

Zgodnie z art. 30 Statutu Spółdzielni, Zarząd Spółdzielni Rolniczo-Handlowej „Rolnik" w Karczmiskach, zwołuje na dzień 30 stycznia 1943 r. na godzinę 11, w lokalu własnym w Karczmiskach (przy stacji kolejowej) trzecie Zwyczajne Walne Zgromadzenie Członków Spółdzielni z następującym porządkiem obrad: 1. Zagajenie; 2. Powołanie przez przewodniczącego zebrania sekretarza i dwóch ławników; 3. Odczytanie i przyjęcie protokółu z ostatniego Walnego Zgromadzenia; 4. Sprawozdania: a) Zarządu z działalności Spółdzielni za okres 6-ciu miesięcy tj. od 1-go stycznia do 30 czerwca 1942 r., b) Rady Nadzorczej, c) Związku Rewizyjnego z wyniku dokonanej rewizji; 5. Dyskusja nad sprawozdaniami; 6. Zatwierdzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za okres operacyjny i udzielenie Zarządowi i Radzie Nadzorczej absolutorium oraz zatwierdzenie sprawozdań; 7. Uchwała o podziale zysków; 8. Plan pracy oraz budżet dochodów i wydatków na rok gospodarczy 1942/43; 9. Ustalenie wynagrodzenia dla Rady Nadzorczej; 10. Uzupełniające wybory do Rady Nadzorczej; 11. Ustalenie najwyższej sumy zobowiązań, jakie Spółdzielnia może zaciągać; 12. Zmiana art. 42 Statutu Spółdzielni; 13. Wolne wnioski i zamknięcie obrad. Sp. 817

Różne

Zarząd Powiatowej Spółdzielni Rolniczo-Handlowej z odpowiedzialnością udziałami w Nowym Targu uchwalił na posiedzeniu w dniu 5 stycznia 1943 roku, iż p. Roman Uhacz, kierownik buchalterii, p. Władysław Proszek, kierownik działu sprzedaży, p. Jan Milejczak, kierownik działu zbożowego, p. Stanisław Mieszkowski, kierownik zbiornicy jaj — mają prawo zarządzania w imieniu spółdzielni podległymi im działami, reprezentowania spółdzielni w sprawach rzeczonych działów, kierowania tymi działami i podpisywania korespondencji wychodzącej z odnośnych działów z jednym członkiem Zarządu spółdzielni. Panowie Żabski Rudolf i Derech Ignacy nie mają powyższego prawa, które podano do publicznej wiadomości przez ogłoszenie w piśmie „Spółdzielca" z dnia 10 marca 1942 r. Nr. 5 Sp. 802

Spółdzielczość

daje zadatki lepszego jutra

SPIESZ SIĘ ROLNIKU

i zamów

Kalendarz Rolniczy na rok 1943

Kalendarz ten czytuje **milionowa rzesza rolników.** Setkom tysięcy rodzin Kalendarz służył radą i pomocą w ciągu ostatnich 2 lat. Niechaj więc i w tym nowym 1943 roku nie zabraknie w Twym domu codziennego doradcy. Wypełnij zamówienie i prześlij na adres:

Agrarverlag
Wydawnictwo Rolnicze
Krakau, Glatzer Strasse 48

Tu odciąć!

Zamówienie

Niniejszym zamawiam w Wydawnictwie Roln., Krakau, Glatzer Str. 48, ... sztuk „Kalendarza Rolniczego" na rok 1943 w cenie zł. 3.— za sztukę. — Dostawa za pobraniem pocztowym.

Imię i nazwisko: ....

Miejscowość: .... Poczta: ....

Ulica: .... Powiat: ....

Prosimy o wyraźne i czytelne pismo.

Kierownik Wydawnictwa: Inż. roln. Dr. Florian Łorzyński, Krakau. Redaktor naczelny: Inż. roln. Dr. Florian Łorzyński, Krakau; Zastępca: Janusz Górski, Krakau. Odpowiedzialny za zagadnienia spółdzielcze: Jan Frąckowiak, Krakau. Kierownik działu ogłoszeń: Antoni Janecki, Krakau. Wydawnictwo: Wydawnictwo Rolnicze, Krakau, Glatzer Str. 48, Tel. 116-79 i 116-80. Druk ZKW, Krakau, Universitätsstr. 19a. Ważny cennik Nr. 1.